

Letaja, izvešili pondeljek, vsak dan... Asilkega št. 20, I. nadstropje... pisma se ne sprejemajo, rokopi... Anton Gerbec... Za inozemstvo mesečno 4 lire več.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 cent. osmrtnice zahvale, postane in vabila po L. — Oglasi denarnih zavodov mm po L. 2. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L. 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Slovani po vojni

Predsednik čehoslovaške republike T. G. Masaryk, je napisal brošuro z gornjim naslovom. O tej znameniti publikaciji je priobčil zanimiv komentar Pavel Nikola-jević Miljukov, znameniti ruski zgodovinar in bivši profesor na petrogradskem vseučilišču. Imamo torej pred seboj sodbo dveh slovanskih ličnosti neoporečne znanstvene in politične avtoritete.

Uvodoma naglašja Miljukov, da naziranje Masarykova v najvišji meri odgovarjajo naprednim političnim strujam, ki sta jim oba skozi desetletja služila, vsak v svoji deželi. Iz Masarykove brošure dobiva Miljukov »razveseljivo uverjenje«, da tudi leta svetovne vojne, ki je nove slovanske narode dovedla do ustanovitve samostojne politične eksistence, niso premaknila visokega in človečanskega stališča, s katerega motri Masaryk slovansko vprašanje slej ko prej.

Slovansko vprašanje so v Rusiji — pravi Miljukov — do zadnjih časov monopolizirale reakcionarne struje ter ga najtesneje spajale s fanatičnimi teorijami starih ekselenc in bodočega svetovnega gospodstva Slovanstva. Niti katastrofa, ki jo preživlja Rusija sedaj, ni mogla spametovati ruskih nacionalistov, ki hočejo tudi v globokem padu Rusije videti znak njene bodoče veličine. Velika zasluga Masarykova je v tem, da je slovansko vprašanje osvobodil od tega mistično-reakcionarnega poizkusa. Duh Masarykov deluje s strogo znanstvenimi metodami in ravno v teh ne nahaja podkrepitve resničnih podlag, na katere se opirajo dogme tradicionalnega panslavizma. Proti navdušenim izbruhom o ednovrstni veličini slovanskega plemena in slovanskega »duha« postavlja Masaryk svoje mirno znanstveno oporekanje. »Teško je« — pravi — »odločiti, do kakše mere se more govoriti o plemenskem sorodstvu, ki bi bilo določeno tudi od fizičnih svojstev. Znanstveno se ni še nič ugotovilo na tem polju.»

Miljukov sega dalje, ko pravi: »Znanstvo je ugotovilo, da se sploh ne more govoriti o krivem sorodstvu, to je, o plemenski enotnosti Slovanstva. Postavitev plemenskih temeljev sedanje Evrope sega v veliko daljnje čase nego pa gornja stavba teh fundamentov, brez ozira na opredelitev plemenskih znakov današnjih narodnih skupin, spojenih po enotnosti jezika. Kljub temu pa bi moglo dolgo skupno življenje slovanskih plemen podati enotnost »duha«.

Masaryk pa dokazuje, da pri Slovanih ni bilo v zgodovinskih dobi takega skupnega življenja. V časih, kolikor so pristopni zgodovinskemu nasledovanju, so se slovanska plemena razvijala marveč vspremono in neodvisno drugo od drugega ob najrazličnejših vnanjih, etniških in kulturnih vplivih.

Ob enem z opredeljenjem te strogo znanstvene teze — pravi Miljukov dalje — pada tudi teoretična podlaga panslavizma. Ostaja pa vprašanje praktičnih nalog Slovanstva kot takega. Naj je bila predzgodovinska minulost taka ali taka, naj je še tako velika razlika med zgodovinskimi usodami, ostaja je vedno dejstvo v danih časih obstoječe skupno-slovanske zavesti. Seveda je ta zavest drugoreden in precej zakasnel pojav. K tej zavesti ni dal pobude toliko nagon narodov, kolikor duševno razpoloženje njih inteligence. Posebno v posledicah novejšega zgodovinskega razvoja, se je pokazalo naraščanje narodnega samospoznavanja Slovanstva, v tesni zvezi z neko določeno, v posameznih deželah vendar neenotno ideologijo. Glede zatiranih narodov slovanskega zapada in juga je bila revolucionarna ideja, ki je, naglo napredujoč, zajela široke mase, ki so zaprčile za aktivnim bojem za narodno osvoboditev. Pri Rusih pa je bil, in je panslavizem ideologija konservativno-nacionalističnih zgornjih razredov, ki so tudi pri delu za osvoboditev zasledovali svoje širokim masam nepoznane, v veliki meri osebne cilje. Ko pa je sedaj prišlo do osvoboditve slovanskih ljudstev brez Rusije, je panslavizem v tem in onem smislu odigral. Kaj je ostalo od njega?»

Masaryk odgovarja: »Panslavizem ostane za dolgo časa zgolj kulturna in moralna sila. Političnega panslavizma ne bo, pred vsem zato ne, ker je Rusija za dolgo vrsto let odtegnjena tej nalogi.« — Dalje pravi Masaryk, da so bile v Rusiji vse vodilne politične stranke — od opozicije do oficijelnega nacionalizma — je poprej brezpartotne in celo protinardone, radi česar ni pričakovati tendence za kako panslavistično politiko. Panslavizma kot konservativne in celo reakcionarne stranke pa bi se ne mogel želiti nikdo.

Miljukov meni, da Slovanstvo ni izgubilo volje za politični panslavizem le zato, ker je Rusija za nekaj časa stopila s pozorišča in ker so nje vodilne stranke »nenarodne«. Noče se preprekati o minulosti, pač pa daje povsem prav Masaryku, ki pravi: »V pre-revolucionarni Rusiji sploh ne bo nobene nenarodne stranke, ki bi bila sposobna za kako politično vlogo.« Narodno čustvo — vanje se je v Rusiji v teh letih nesreče brezdvomno ojačilo. Toda, ravno narodna Rusija se ne povrne več k političnemu panslavizmu. In to iz enostavnega razloga, ker bo demokratična.

To potrja tudi Masaryk z besedami: »Dejstvo, da so slovanski narodi sedaj osvobodeni in politično reorganizirani, ne jači političnega panslavizma. Vsak slovanski narod je zadobil z osvoboditvijo svojo posebno nalogo, pri kateri pa more pričakovati od drugih slovanskih narodov le delno podporo.«

Ta globoka resnica — pripominja Miljukov — je veljala že v času pred sedanjo vojno. To resnico je hotel postaviti kot temelj »neoslavizma«, v kolikor je bil soudeležen na tem, ne povsem posrečenem poizkusu za moderniziranje slovanskega vprašanja. Rečena resnica se občuti danes še bolj živo v zvezi z mednarodnim položajem, v katerem se je izvršila osvoboditev Slovanov.

Miljukov stavlja vprašanje: kako vloga je igrala vojna pri tem delu osvoboditve? Ali je prišlo do vojne le zato, ker je Rusija, zvesta slovanski ideji, nastopila v zaščito srbskega naroda? Pravi odgovor daje Masaryk: »Ne more se reči, da je bila vojna boj med Slovani in Germani.« In Miljukov dostavlja: »V resnici vemo iz zgodovine neposredno predvojnih let, da bi bila vojna iz vrste drugih povodov mogla opetovano izbruhniti že dolgo pred sarajevskim umorom. To umorstvo je delo le primeren povod v primerem trenutku! Vojno za nadvlado je mogla Nemčija začeti le s kako pomorsko veselo, a pri tem ni prišel v poštev slovanski svet. Na drugi strani pa je v Slovanstvu samem obstajalo posebno noiranje nasprotstvo, ki je v odločilnem trenutku razcepilo slovanske narode v dva nasprotna si tabora. Osvoboditev malih narodov sploh, torej tudi slovanskih, se je prilagodila

Italija

Odposlanci italijanskih poljedelcev v Tripolisu

TRIPOLIS, 18. Pod vodstvom generalnega intendanta fašistovske milice kom. Civellija so zapustili danes Tripolis zastopniki italijanskih poljedelcev. Misija je potovala po tripolitanski nižini do gričevja blizu Tharune ter se zamogla prepričati, da se nudi tu italijanskemu kapitalu prav lepa prilika za plodono zalozbo, ko ima kolonija vse predpogoje, da postane enkrat zelo rodovitna dežela.

Kongres socialistične stranke v Milanu. — Večina proti združitvi s komunistično internacionalo.

MILAN, 19. Včeraj se je končal kongres socialistične stranke, na katerem se je imelo rešiti vprašanje združitve med komunistično in socialistično stranko oziroma vprašanje pristopa italijanske socialistične stranke k tretji komunistični internacionali. Kot poročevalec delegacije, ki se je udeležila kongresa v Moskvi, na katerem je bilo sklenjeno da se italijanske socialistične in komunistične stranke združite v eno stranko, katere ime in ustroj se bosta pozneje določila, je poročal naprej g. Maffi, ki je odločno zastopal sklep moskovskega kongresa. Proti brezpopojni združitvi s komunistično internacionalo je govoril g. Romita, kateri je že v Moskvi nastopil proti sklepu večine. Naša stranka — je poudarjal g. Romita — ni naredila nikakega zločina, da bi morala zatajiti svoje ime in svojo minulost. Treba je ojačiti socialistično stranko, da pride v internacionalo celota ne pa drobci. Nič ne gre za tem, da bi prekinil vezi s tretjo internacionalo. Pogajanja se bodo nadaljevala, toda ne na podlagi moskovske poslanice. V tej »poslanici« je izvršil odbor tretje internacionale odločno nastopil za združitve med komunistično in socialistično stranko, poudarjajoč, da je takozvani »Odbor za socialistično obrambo«, ki je odločno nasproten tretji internacionali, le majhna manjšina, dočim je velika večina stranke za združitve, četudi z gotovimi pridržki, o katerih je internacionala pripravljena dobrohotno razpravljati. Strujo, ki je pripravljena na združitve z gotovimi pridržki, vodi Lazzari, »kateriga je izvršil odbor vedno smatral za vdanega pristaša komunistične internacionale«.

In res so glasovali za resolucijo, ki jo je predložil Lazzari na kongresu, tudi komunisti, kateri so umaknili svojo resolucijo. Toda kljub temu je zmogla resolucija »Odbora za socialistično obrambo«. Ta resolucija je dobila pri glasovanju 5361 glasov, dočim jih je dobila Lazzari-jeva resolucija le 3908.

Tako je predlog za pristop italijanske socialistične stranke k komunistični internacionali, oziroma za njeno združitve z italijansko komunistično stranko padel v vodo.

Vodstvo socialistične stranke je bilo tako-le sestavljeno: Fabbri, Momigliano, Nenni, Rizzi, Romita, Vernocchi in Vella.

Jugoslavija

Razvoj parlamentarne situacije — Vprašanje obnove demokratično-radikalne koalicije

BELGRAD, 18. Razplet parlamentarne situacije se sedaj razvija popolnoma mirno in v gotovem pravcu, to je, da se mora ustvariti močna, delamožna parlamentarna večina. Po plenarni seji izrednega zasedanja narodne skupščine je postalo v klubih zelo živahno; klubi vseh političnih skupin, ki so prispele v Belgrad, da se udeležijo parlamentarnega dela so živahno razmnožili položaj, ki je nastal zaradi demisije vlade. Jasnno in parlamentarnim običajem odgovarjajoče je bilo, da mora vlada, ki je imela od krone mandat izvršiti volitve, demisionirati in da se mora ustvariti nova vlada, ki bo imela popolno zaslambo v narodni skupščini.

ideologiji svetovne vojne, ker so bili zatiranci malih narodov ob enem sovražniki velikega sporazuma. Masaryk ne obžaluje katastrofe, ki je zadela Rusijo, itoda je zato ne, ker veruje v možnost zedinjenja vse Evrope v evropske zedinjene države. Ne glede nato, v kolikor je tak razvoj možen, pomeni ta vera Masarykova gotovo korist za nas. Ta vera je rešena slovanske zavisnosti od dnevne evropske kombinacije. Masaryk se sklicuje na literarno in filozofsko smer v Franciji, katere najznamenitejši predstavnik je Romain Rolland. Ta pravi: »Malo pomembno je, ali imajo ti ljudje jasen program za politično zedinjenje Evrope, neizmerno važno pa je, da so postavili moralno in filozofsko podlago, ki sama po sebi, s silo svoje notranje vsebine, dovaja do organske zedinbe evropske kulture.«

Masaryk motri — pravi Miljukov — slovansko vprašanje z višine silnih problemov organizacije človeštva. Zato je razumljivo, da si on to vprašanje predstavlja v pravem razmerju k vsemu kompleksu vprašanj. S tem se nikakor ne zanika moralno čutenje slovanske enotnosti. To čutenje je intenzivno v novih slovanskih državah. Toda noče prisojati Slovanstvu svetovnozgodovinske vloge kakke hegemonije nad postaranim človeštvom. Realne programe bližnjih državnih nalog vsake posamezne slovanske države priporoča Masaryk slovanski generaciji, ki je zrasla pod njegovim vodstvom! Realen program konstruktivnega državnega in kulturnega dela, pred vsem pa: novo vzgojo prihodnjih generacij. To so cilji, po katerih stremi Masaryk sam in h katerim usmerja tudi druge Slovane. Pokorimo se — vzklika Miljukov — njegovim navodilom! S tem storimo za Slovanstvo več nego vsi proroki pretvezno bližajočega se svetovnega gospodstva Slovanov!

Političen dogodek je tudi, kar nekateri parlamentarni krogi posebno poudarjajo, da so vsi poslanci, razen HRSS, izročili začasnemu skupščinskemu predsedniku svoja pooblastila. Naravno pa je bilo, da se je v našem parlamentu osredotočila debata o Radičevi politični taktiki. Jasno je, da Radič zopet ponavlja svojo staro metodo in da se sploh ne udeležijo parlamentarnega dela, kar se smatra nekaj suveren nad svojo Hrvatsko.

Takoj, ko je bil v skupščini prečitan akt vlade o demisiji, je v poslanskih krogih nastalo vprašanje, komu bo poverjena sestava nove vlade. Po parlamentarnih običajih ima sedaj krona pravico, da pozove načelnike posameznih strank in političnih skupin k sebi in jih povpraša za svet. Ta konsultacija se ima izvršiti brez sodelovanja začasnega predsednika. Krona je sedaj na tem, da se v parlamentu osnuje močna in delavna večina.

Radikalni klub je imel v pondeljek ob 16.30 popoldne plenarno sejo. Seji so pristopovali poslanci turškega džemijeta, poslanec srbske stranke in Romun. Predsednik radikalne stranke g. Pašić je klubu poročal o parlamentarni politični situaciji v zvezi z demisijo vlade. Njegov govor je bil zelo kratek. Pašić je med drugim aludiral na neuspele razgovore z Radičem ter je naglašal konec svojega govora, da je treba ustvariti novo delazmožno vlado, ki bi imela v parlamentu popolno zaslambo. Ta vlada naj bi bila čim močnejša, odločnejša in sigurnejša, da bi lahko vodila državno politiko v smeri ustavnosti in zakonitosti. Potrebna je taka vlada, ki ne bo ogrožena v svojem zakonodajnem delu. Ko je g. Pašić zaključil svoj govor, je bil ob 17. pozvan na dvor, kjer je bil v polurni avdienci pri kralju. Kralju je g. Pašić poročal o izidu prve izredne seje narodne skupščine. Pozneje sta bila na dvor pozvana tudi ministar za izenačenje zakonov Marko Trifković in pa ministar zunanjih zadev dr. Ničić. Zanimivo je dejstvo, da se je v radikalnem klubu razvila zelo živahna debata o parlamentarni situaciji in o vprašanju sestave nove vlade. Debate so se udeležili vsi poslanci. Značilna pa je bila tudi izjava g. Pašića, ki je v klubu izrecno naglašal potrebo obnove radikalno-demokratiške koalicije.

Sedaj je v Belgradu glavno vprašanje, kdo dobi mandat za sestavo nove vlade. Radikalni krogi so uverjeni, da bo krona, kakor hitro bodo posvetovanja z načelniki koalicija, ponovno poverila sestavo vlade g. Pašiću. Prihaja pa vprašanje, kaj bo, če se g. Pašiću kot predstavniku najmočnejše parlamentarne skupine ne posreči sestaviti vlade. Nekateri radikali in med njimi tudi ministri, so mnenja, da je potem dan edina možnost ponovno apelirati na narod in izvršiti nove volitve. V parlamentu pa je bila včeraj tudi razširjena verzija, da se izvrši delna rekonstrukcija vlade, oziroma da ostanejo skoraj vsi dosedanj ministri, izločeni pa se iz vlade g. dr. Niko Zupančić, ki baje postane pomočnik ministra prosvete, Pašić namerava še nadalje obdržati hrvatskega ministra dr. Supila, čeprav ni bil izvoljen za poslanca.

Belgrajski listi različno komentirajo izid včerajšnjega glasovanja v narodni skupščini. Vsem pa je zopet glavno, kako se sestavi nova vlada in če bo parlament delazmožen. »Pravda« je priobčila informacijo, ki izvira od uglednega radikalnega ministra. Ta informacija deloma potrjuje goreno navedbo o posvetovanju krone z vsemi zastopniki parlamentarnih skupin

in da na podlagi rezultata teh posvetovanj končno poveri ugledni politični osebi mandat za sestavo nove vlade. Nova vlada ima biti koalicijska vlada z gotovo večino v parlamentu. »Pravda« tudi pristavlja, da se ta mandat poveri g. Pašiću, ki pozove demokrate na sodelovanje, in če demokrate ne bi hoteli sprejeti te ponudbe, tedaj bi se zopet vršile nove volitve.

Davidović in Lukinić v avdienci pri kralju

Presenetljiv razvoj krize

BELGRAD, 17. Danes popoldne je bil pozvan na dvor začasni predsednik narodne skupščine Peleš. Razširjale so se vesti, da je bil pozvan na konzultacijo in da je predlagal kralju, naj poveri vlado zopet radikalcem. Govorice pa so se izkazale za izmišljene. Peleš je bil namreč na lastno prošnjo sprejet pri kralju, da se mu pokloni kot začasni predsednik narodne skupščine. Kralj se z njim ni razgovarjal o politični situaciji, temveč je od njega zahteval pojasnila o grupaciji političnih strank v parlamentu.

V prvih popoldanskih urah se je bliskoma raznesla vest, da je za popoldne ob 17. pozvan na dvor bivši predsednik narodne skupščine dr. Edo Lukinić. Vest je vzbudila veliko senzacijo, ki se je še povečala, ko je bil za 19. uro pozvan na dvor Ljuba Davidović. Dejstvo, da niso bili kot prvi pozvani na dvor radikali, temveč demokrate, karakterizira sedanjo politično situacijo.

Avdiencia dr. Lukinića na dvoru je trajala eno uro in en četrt. Kakor čujemo, je kralj govoril zelo odkrito o rezultatih dosedanjega režima, ter poudarjal absolutno potrebo nacionalne koncentracije. Ko se je sestel demokratiški klub, je dr. Lukinić po svojem povratku z dvora podal kratko poročilo in poudarjal, da želi krona situacijo popolnoma razčistiti. Nato se je razvila debata o razpletu krize. Klubova seja se je prekinila, ko je bil pozvan na dvor Davidović, po katerega je prišel dvorski avtomobil.

Dogodki današnjega popoldneva pomenjajo tudi v formalnem oziru neuspeh dosedanje radikalne politike. Težišče situacije je sedaj pri demokratih. Krona je vzela razplet krize v svoje roke. Pričakovalo se je, da bo za sestavo nove vlade designiran Pašić, namesto njega pa sta bila pozvana na dvor dva člana demokratiškega kluba. Pričakuje se, da bo krona pozvala še nekatere druge politike. Splošno se smatra, da kriza ne bo dolgo trajala. Tekom prihodnjih dni se morajo pokazati konture definitivne solucije.

Izgređi v Bosni

SARAJEVO, 17. V Zvorniškem kotarju je prišlo včeraj do prvate seljačke revolte. Komisija za izvedbo agrarna reforme je imela razdebiti zemljo med dobrovoljce, proti čemur pa so se upri seljaki z orožjem in pričeli streljati. Komisija je morala zbežati in poklicati na pomoč orožnike z Zvornika in Tuzle, ki so seljake končno razgnali.

Bolgarska

Nova grška nasilna nad bolgarskim prebivalstvom v vzhodni Traciji

SOFIJA, 18. Bolgarski brzojavni urad javlja: Bolgarska obmejna oblastva javljajo prihod novih skupin beguncev iz zapadne Tracije. Po vesteh iz uradnega vira je bilo vse bolgarsko prebivalstvo iz dedeagarskega okraja odpeljano na grške otoke. Ista usoda se pripravlja bolgarskemu prebivalstvu iz Cerihala, Ešeta in Gumuljine.

V Sofiji se je vršilo protestno zborovanje beguncev iz vzhodne Tracije, katerega je udeležila ogromna množica moških, žen in otrok. Begunci so nosili v sprevodu žalne zastave.

Draconske mere bolgarske vlade proti komunistom

SOFIJA, 18. Bolgarska brzojavna agencija javlja: Vlada je pripravila zakonski načrt za razlastitev premoženja pristavev komunizma. Po tem načrtu se bodo po vaseh, kjer se nahaja vsaj 10 komunistov, ti razlašeni svojih hiš, nepremičnin in premicij. Po ruskem sistemu bo poverjena uprava razlaščenega premoženja krajevnim svetom, v katerih bodo zastopani zastopniki občinskih in vladnih oblastev ter po trije člani, izvoljeni od komunistov brez razlike na spol in starost. Kdor bi prekršil ukaze tega sveta, bo obsojen na smrt. Ta načrt bo predložen novi zbornici.

Poljska

Potovanje poljskih časnikařev v Italijo.

VARSAVA, 18. Včeraj je odpotovala v Italijo skupina 10 poljskih časnikařev, ki so bili povabljeni od italijanske časnikařske zveze. Skupino poljskih časnikařev vodi poslanec Donski, bivši državni podtajnik za vnanje stvari in sedaj predsednik parlamentarne komisije za vnanje stvari in predsednik poljske časnikařske zveze. Skupino poljskih časnikařev bo spremljalo več odličnih politikov.

Poljski časnikaři bodo prispeli v Rim dne 21. t. m. Po kratkem odmoru v prestolnici bodo obiskali glavna italijanska mesta.

Francija

Na lovu za tatom, ki je ukradel 590.000 frankov admirala Bouchard

PARIZ, 18. Narednik Chaiguean, kateremu je bila poverjena naloga, da najde

tatu, kateri je lansko leto ukradel admiralu Bouchardu na postaji v Genovi 590.000 frankov in dragocenostih in vrednostnih papirjih, je poročal o dosedanjem uspehu preiskovalnemu sodniku. Uspelo mu je identificirati tatu. Gre za nekega Humberta Calabresija, znanega pod imenom Adolf Mastrocola. Tat, ki ima 31 let, je bil aretirani prvič v Taraskoni zaradi tatvine na železnici, pozneje pa v Milanu. Doselej se ga še ni posrečilo aretirati.

Francija sprejema papežev načrt za školijska združenja

PARIZ, 18. Poincaré je predložil komisiji pravnikov načrt papeža za školijska združenja v Franciji. Komisija se je izrekla, da odgovarja ta načrt francoskemu zakonodajstvu ter ga priporočila za odobritev s strani vlade. Francoski poslanik pri Vatikanu Jennart se povrne prihodnji teden v Rim.

Anglija

Lord Curzon bo govoril o splošnem položaju v Evropi

LONDON, 18. Listi poročajo, da bo lord Curzon govoril v petek v zbornici lordov o splošnem položaju v Evropi.

Amerika

Posledice skrajšev priseljevanja v Zedinjene države. — Pomanjkanje delavcev.

WASHINGTON, 18. V beli hiši se zatrjuje, da je predsednik Harding prepračan o slabih posledicah, ki jih je povzročil v Zedinjenih državah zakon za skrajšev priseljevanja. Tajnik ministrstva za delo Davis je izročil predsedniku poročilo, kjer dokazuje, da je v Ameriki pomanjkanje delavcev že veliko in da je nov zakon o priseljevanju nujno potreben.

Nemčija

Atentat na brzovlak Antwerpen-Berlin in na brzovlak Düsseldorf-Pariz

BRUXELLES, 18. Na brzovlak Antwerpen-Berlin je bil izvršen atentat. Na progi blizu Ronheideja je lokomotiva zadela ob bombo, katere je eksplozirala. Skočil je k sreči s tira samo zadnji voz. Med potniki ni bil nihče ranjen. Od osebja je bil ranjen samo kurjač. Brzovlak je po daljšem času nadaljeval pot v Nemčijo.

Kakor javljajo iz Aachena, je videla straža na progi med Herbersthalom in Aachenom večeraj jutraj neke čudne sence in je otvorila proti njim ogenj. Ugotovilo se je, da je bil razdrt kos proge. Posrečilo se je tako ustaviti prihajajoči vlak, v katerem sta se vozila Doveze, belgijski vojni minister in Conde, načelnik Theunisovega kabineta.

Vsled teh atentatov je sklenila medzavezniška komisija izgnati nemške železničarje iz postaje v Ronkeidsu. Komisija je razen tega prepovedala hoditi zunaj po 20. uri. Ta prepoved velja za vso deželo med Aachenom in mejo.

Tudi iz Essena prihaja vest, da sta bila izvršena dva atentata na brzovlak Düsseldorf-Pariz. Nemci so mislili, da se s tem vlakom vozi Letroquer. Na progo med Düsseldorfom in Dürenom sta bili postavljeni dve bombi, ob kateri je vlak zadel. Kratek kos proge je bil vsled eksplozije razdrt in tender je skočil s tira. Proget je bil vzpostavljen še-le čez nekaj ur. Druga bomba je eksplozirala malo pred prihodom vlaka in je poškodovala samo nasip.

Zavezniška komisija za Porenje odstavila nemškega komisarja — Protest nemške vlade

BERLIN, 18. Wolfova agencija poroča: Zavezniška komisija za porenске pokrajine je sporočila nemškemu državnemu komisarju za te pokrajine princu Hatzfeldu, da ga vsled poredkov, ki jih ta ima napram oblasti komisije, smatra za odstavljenega in njegovo misijo za končano. Princ Hatzfeld je protestiral, rekoč, da ga je imenovala poslanska konferenca, za kar nima komisija prav nobene pravice, da bi ga odstavila. Iz uradnega vira pa se pripominja, da je to novo nasilje porenске zavezniške komisije, ki hoče tako onemogočiti, da bi zatirano nemško prebivalstvo v Porenju imelo svojega zagovornika pri tej komisiji za neštete krivice, ki se mu dan za dnem dogajajo. Tudi je nemška vlada protestirala radi tega pri vladah v Parizu, Londonu in Bruslju. Princ Hatzfeld je zaenkrat zapustil zasedeno ozemlje.

Turčija

Angleški aeroplani bombardirajo vasi v Mezopotamiji

CARIGRAD, 18. Več angleških aeroplanov je bombardiralo nekoliko vasi Sulemanije, pokrajine v mosulskem vilajetu. — Prebivalstvo je zbežalo. Gre za kazen šerifu Mahmudu, ki je spletkaril v Mezopotamiji proti Angliji.

Rojaki! Ne zabite na

Šolsko društvo!

Pred novo konferenco v Lausanni

Med raznimi skrbmi, ki tarejo današnja Evropa, je tudi turško vprašanje. Ko je končala svetovna vojna in so zmagovalci bili v prijetnem položaju diktatorjev mirovnih pogojev, so kar pometli Turka v Azijo, da se je zdelo, da ne bo nikoli več vzmirljal Evrope. Poleg tega so si zavezniški nekako razdelili takozvane interesne sfere v ostankih azijske Turčije, dalje so se Grki košato razporedili po maloazijski obali, turški sultan v Carigradu je bil popolnoma v oblasti Angležev, ki so mu diktirali svoje želje, skratka, nastopiti je imela doba mirnega, idilicnega uživanja vojnih sadov. In pri vsem tem, kakor da ni bilo več Turkov.

Videli smo, kako se je polagoma rusila ta mirovna stavba, dokler se ni popolnoma zrušila s Kemalovo zmago proti Grkom. In zopet so Turki potrkali pred Evropo ter začeli vznemirjati tudi ostale balkanske narode. Nesloga med zavezniški je še počela zmedo in podžgala Kemaliste, da so postali vedno predrznjeji v svojih zahtevah. Okusili so prijetno slast zmagovalcev in se so kot taki tudi obnašali. So pač vsi zmagovalci enak!

Med zapadnimi veselimi so bili pri tem Kemalovem slavnostnem pohodu prizadeti največ Angleži, ki so stali že pred alternativno, ali se vdati Kemalovim zahtevam ter zaigrati svoj prestž v vesoljnem muslimanskem svetu ter izgubiti gotovo kapitalistične koncesije, ali pa riskirati na listno pest novo vojno s Turki.

Vendar pa se je Angležem posrečilo, da so pripravili Turke in zavezničke, da so se vsedli za zeleno mizo v Lausanni. Ko smo zasledovali potek lausanske konference, smo mogli zopet opaziti, v kakih skripčih so se nahajali Angleži. Kemalisti so bili skrajno trdovratni, včasih se sploh ni vedelo, kaj in koliko zahtevajo, v ozadiju so Francozi spletakarili, da bi omeščali trdlega Albionca zaradi nemškega odškodninskega vprašanja, poleg tega pa so imeli Turke še Rusijo na svoji strani.

Angleškim diplomatom se je posrečilo, da so premagali tudi te velike ovire in teže. Končno je prišlo do navideznega sporazuma. Zavezniški so se zedinili v formulaciji lausanske pogodbe in tudi Kemalisti so bili skoraj pristali na to, da podpisajo ta dokument, ki naj bi začel vsaj eno rano krvaveče Evrope. Toda v zadnjem hipu so se Turki premislili ter izjavili, da ne morejo prevzeti sami odgovornosti, zatorej odpuštujejo v Angoro. Baje so se izgovarjali, da bi jih čakale vislice doma, če bi podpisali.

In tako je lausanska konferenca končala z vprašanjem. Angleži so odšli praznih rok domu (govornico samo o Angležih, ker ostale zavezničke je vsa turška zadeva manj zanimala), Turki pa so odšli s prijetnim občutkom, da niso rekli ne da ne, in so pustili capljati zvezničke v negotovosti. Bila je to njih spretna poteza, da bi pridobili na času ter prepustili nadaljnemu razvoju dogodkov odločitev. Med tem časom bi se utegnol položaj izpremeniti in bi se dalo še kaj več iztisniti iz že napol porazene evropske diplomacije. Kar so že prejeli, tega itak niso mogli izgubiti.

Zatorej so turški delegati z mirno zavestjo odpotovali v Angoro, da poročajo svoji vladi o uspehih pogajanj v Lausanni. Med tem časom, ko so se turški delegati pripravili v Lausanni z evropskimi diplomacijami, se zdi, da je čista idilicna sloga, ki je dicila angorski parlament, izgnila. Nastala je resna opozicija, ki je postala silno neprijetna Kemal paši.

Opozicija je nepopustljiva in zahteva, da se morajo izpopolniti vse turške želje in težnje. Tudi hoče opozicija, da se izvedejo gotove politične in gospodarske reforme v notranjosti, skratka ta opozicija kali Kemal paši veselje in mirno prevajo njegove slave in vlastiljivosti. V zadnjem času smo čuli, da je izgnil vodja opozicijskega. Našli so ga ubitega v nekem jarku. Politika noža in revolverja je slejkoprej v časti pri Turkih. Umevno je, da je nastal v zbornici silen vihar in da niso manjkala niti namigovanja, da je Kemal paša povzročitelj in izdajec krivcev smrti vodje opozicije. Sicer so prišla poročila, da so našli morilca, ki se je pa sam usmrtil, ko so ga mislili prijeti, toda Angora je daleč in turške šege so včasih zagonečne, zato je ta politični umor značilen za sedanje razmere v Turčiji.

Ko so prišli turški delegati v Angoro, se je bil že pričel prikrit boj med opozicijo in večino. Spočetka se opozicija ni mogla uveljaviti, ker se je tudi večina izkazovala za nepopustljivo napram evropskim diplomatom in ni hotela dati opoziciji prilike, da bi se ta ojačila na račun večine, ako bi se ta kazala popustljivo.

V ostalem pa je zviti Kemal takoj razumel položaj. Vedel je, da so njegovi odpotniki na lausanski konferenci dobro zastopali turško stališče in tudi prinesli s seboj pozitivne uspehe. Več se ni dalo iztisniti. Zato je bilo prirejeno vse ropotanje v angorski skupščini bolj za široko publiko kakor pa za strašilo zavezničkom, posebno pa če vzamemo v ozir Angleže. Ti pač dobro poznajo Kemalovo pozicijo v Turčiji, dobro pa poznajo tudi gospodarsko in finančno stanje Kemalove Turčije, ki je pač obupno. Če vzamemo dalje v poštev žalostno socialno stališče ogromne večine turškega prebivalstva v Mali Aziji, ki je silno trpelo med svetovno vojno, še bolj pa kotem grško-turške vojne, tedaj bomo pač razumeli, da se je tudi Kemal naveličal vojne in si želi mira, ker je to conditio sine qua non tudi njegovega obstoja; dežela je tako izmognana, da bi prav kratko

časa vzdržala žrtve kakšne nove pustolovščine v Evropi. Za kaj takega ne bi sedela angorska vlada našla niti razumevanja pri turškem ljudstvu, ki dobro ve, da ne preti njihovi domovini nobena nevarnost pred tujo invazijo, da bi se pa šli bojevati za prenapete cilje nekaterih generalov in fanatikov, ni misliti. V tem slučaju bi utegnili Kemal paša izgubiti vse, kar se je pridobilo s tako velikimi žrtvami.

To vedo Angleži in zato ni misliti, da bi še nadalje bistveno popustili napram turškim zahtevam. Vesleji tega, je umljivo, da se je pri izmenjavanju not med Angoro in zaveznički opazilo, da se Turki umikajo ter da kažejo pripravljenost priti do sporazuma z zaveznički. In tako se nam napoveduje nova konferenca v Lausanni, ki bo v bistvu le potrdila že sklenjeno, dasi še ne podpisano pogodbo.

Do vojne ali do kakih spopadov ne pride. Vendar pa bo lausanska mirovna pogodba, ko se definitivno sklene in podpisuje več ali manj kos papirja. Pač bodo veljale teritorialne določbe v njej, ostalo pa je zelo dvomljivo. Obljube glede manjšim ne bomo resno vzeli. Saj vidimo, kako malo se spoštujejo pravice manjšin v civilizirani Evropi, da bi pa azijski Turki v tem oziru bili boljše, tega ne bo pač nihče pričakoval. Glede kapitulacij ostane na papirju pri starem, v resnici pa si ne bodo pustili Turki več tako ukazovati. Tudi dolgov, ki jih ima plačati Turčija, so več ali manj iluzorični.

Najbolj kar zanima Angleže pri vsem tem je to, da si ohranijo mir v muslimanskem svetu ter da jim ostanejo gospodarski privilegiji v Mezopotamiji. V tej točki pa bodo trčili na interese Amerikancev, ki ne mislijo prepustiti kar tako po ceni Angležem petrolejske vrelce pri Mossulu. Res je, da proizvajajo Zedinjene države največ petroleja na svetu, res pa je tudi, da ga vsega porabijo doma in ga morajo še uvažati. Dalje pa se ameriški kapitalisti zelo zanimajo za evropska vprašanja, ko gre za investicije in gospodarske koncesije kjerkoli. To je pač umljivo. Med vsemi državami so pač edine Zedinjene države, ki so med vojno obogatele. Tja se je stekel skoraj ves denar za vojno dobavo. Ameriški denarni trg je prenasičen in potrebuje torej nujno investicije.

Iz navedenih razlogov je jasno, da bodo Angleži in Amerikanci še večkrat trčili skupaj v Mali Aziji, kjer tekmujejo že danes med seboj. Ko se je bil pred kratkim raznesel glas, da so Amerikanci sklenili neke pogodbe za izrabljanje podzemskih zalokov, je bila vsa angleška kapitalistična in industrijska javnost razburjena, ker se je mislilo, da gre za petrolejske vrelce v Mossulu.

Da prihaja Turčiji to kupčijsko tekmovanje med nekdanjimi zaveznički prav, je umevno. Tudi ta okoliščina nam zamore deloma pojasniti krepki nastop turških delegatov na lausanski konferenci.

Če si je Turčija priborila tako korenito izpremembo prejšnje zanjo uničujoče severske pogodbe, je vendar dvomljivo, ali bodo sedanji turški državniški znali trajno obdržati sedanje pridobitve. Vojaška zmaga je nekaj hipnega in prehodnega. Brez gospodarskega blagostanja in brez gospodarske neodvisnosti je še taka zmaga na bojnem polju malo vredna. In Turčija potrebuje pač kakor malokatera druga dežela pomoči od zunaj, ako naj prične z resnim obnovitvenim delom: Zatorej bo morala iskati kapitalov in kreditov zunaj, t. j. pri zavezničkih. Vemo pa, da čim revnejši je delnik, tem težje dobi denar in tem dražje ga mora plačati. In med bodočinimi upniki (če izvzamemo dosedanje dolgovce) bodo tudi Angleži posedili svoje kapidrago bodo Angleži posedili svoje kapitalne na beraski palici stoječi Turčiji, si moremo pač predstavljati. V sled tega so vse dosedanje politične pridobitve Kemalove Turčije še dvomljive zaradi vojskovodje, morda je tudi dober politik, toda svojo največjo izkušnjo bo preстал, ko bo šlo za obnovo dežele. Takrat, ko se bodo vršila pogajanja za »pomoč« od zunaj, bo šlo za resnično neodvisnost Turčije.

Zastoj v rešitvi ruskega vprašanja

Zasedba ruhrske kotline in zapeljajli, ki groze nastati iz tega držve v napetosti evropske politično javnosti, da so ostala evropska vprašanja, dasi so nekatera med njimi življenjskega pomena za obstoj današnje Evrope, stopila v ozadje. Res je, da je francoska zasedba nemškega industrialnega ozemlja tleča iskra, ob kateri se utočne vneti od hipa do hipa nov svetovni požar, vendar pa ni smeti pozabiti, da ima Evropa vse polno takih občutljivosti. V zadnjem času se zlasti rado pozabja na rusko vprašanje. Fridtjof Nansen, ki objavlja svoje članke v glavnih evropskih dnevnikih, je sicer poskušal obrniti pozornost na Rusijo, toda v splošnem se opaža dejstvo, da evropski državniški prav neupodnost pozabljajo na Rusijo, brez katere je obnova Evrope nemogoča, kar je bilo že šestkrat povedano in dokazano.

Odkod ta brezbriznost in to mrtvilo? Evropski državniški so se takorekto uspavali v sedanji položaj ter se zdi, kakor da smatrajo sedanje stanje za trajno in se je Evropa udala v svojo usodo kroničnega bolnika. Zdi se, kakor da se je polotila današnje Evrope neka duševna otopenost in lenoba, v visoki politiki je nastal nekaj »dolce far niente«. In to v času, ko je toliko odprtih vprašanj povsod, kjer je vojna zasedla svoje krepelje.

Tudi rusko vprašanje je slejkoprej odprto in nujno čaka rešitve. In to vprašanje se da rešiti le z energičnimi potezami, ne pa s kakšnimi brezplodnimi konferencami, kakor je bila na pr. ona v Genovi, od katere so evropski narodi pričakovali končno rešitev iz neznesnega položaja.

Ce pomislimo, koliko se je takrat razpravljalo in pisalo o obnovi Evrope, o splošnem

miru, o vstopu nove Rusije v evropsko skupnost, tedaj moramo priti do sklepa, da so bile vse velike konference samo pesek v očju po miru in življenju hrepenječim ljudstvom. Vse se je tedaj zanimalo za Rusijo, zahteva po zbliznanju s to veliko državo je bila splošna, vse je pričakovalo obilnega sadu od tega novega duha, o katerem se je zdelo, da je preveljeda tudi krmiljar evropskih držav. Toda iz vsega tega ni rodila niti mislika Rusija životariti dalje in je navezana sama nase v veliko škodo svojo, a tudi v veliko škodo zapada.

V tistih časih so bili evropski državniški nekako prisiljeni, da so se vsaj formalno zanimali za Rusijo. Ljudske množice so še vohale boljševiški duh in dasi ni bilo več neposredne nevarnosti za evropski družabni red, vendar so smatrali visoki gospodje za pametno ne dražiti umirajoči evropski boljševizem. Danes, ko je boljševizem že definitivno pokopan in je vsaka tozadevna nevarnost odstranjena, je prestalo tudi tisto »zanimanje« za Rusijo in za vprašanja, ki so v zvezi z njo.

To ozkosrčno stališče, ki izhaja iz sedanjega političnega delovanja ali bolje rečeno nedelovanja evropskih državnikov pa se utegne hudo maščevati nad vso Evropo.

Ako razmotrujemo dalje o vzrokih tega začasnega nezanimanja za Rusijo, tedaj moramo upoštevati položaj treh zapadnih veselil, ki žive danes popolnoma zase in hodijo svoja pota v politiki, dasi so bile v svetovni vojni zavezničke. Te tri veselile so Angleška, Francija in Italija.

Angleži, ki je nekako prestala svojo orientsko krizo, čaka, da ruhrsko vprašanje popolnoma dozori, razume se v škodo Francije. Angleška veleindustrija in velekapital sta zapostavljena s posledicami francoske okupacije ruhrske kotline. Te posledice postajajo občutne. Vendar pa se angleška vlada ne zgane, da bi kakorkoli pospešila razrešitev tega vohala. Turčija se zdi, da ni več tako nevarna, posebno ne, odkar so se njeni odnošaji z Rusijo ohladili. Zato se ne mudi z obnovo Rusije, zato ni še sile in potrebe vzpostaviti normalne odnošaje z Rusijo. Med tem časom utegne ostati Rusija vsled gospodarskih in finančnih stisk mehkejša in bo prisiljena dražje prodati svoj vstop v evropsko skupnost. To je približno stališče Angleže kolikor se tiče Rusije, zato ni pričakovati, da bi izšle iz Londona, initiative in pobude za zbliznanje z Rusijo. Vsaj za sedaj ne, dokler se ne zgodi kakšna važna izprememba na pozorišču svetovne evropske politike.

Francija je tako zabredla v močvirje za zasedbo ruhrske kotline, da ima dovolj skrbi s to zadevo. V teh razmerah se pač tudi Francija ne more mnogo pečati z ruhrskim vprašanjem, ki itak neposredno ne zadevuje francoske interese. Sicer pa smo videli, da je bilo francosko »zanimanje« za Rusijo dosedaj le negativno. Francija je bila vedno skrajno sovražna novi sovjetski Rusiji iz znanih vzrokov. Ona pač nujno potrebuje na Vzhodu udanega zaveznička proti morebitnim upornikom ali napadalnim poskusom Nemčije v sedanjo in bodočino. Ker ni več Rusije, ki je tvorila prej francosko stražo na Vzhodu, zato je Francija napela vse sile, da je doprinesla do ustvaritve današnje velike Poljske. Tudi ni smeti pozabiti, da se nahajajo na Francoskem in v drugih državah ruski begunci, ki so besni sovražniki današnjega režima v Rusiji. Med temi begunci je vse polno bivših državnikov carističnih in revolucionarnih vseh vlad od Kerenskoga. In ti državniški zastavljajo ves svoj vpliv, da bi zakasnili vsako pomoč Rusiji, ker upajo še vedno na vrstitev sedanjega režima v Rusiji. Dasi je težko pričakovati, da pride do tega, vendar je še mnogo Rusov, ki pričakujejo vsaj izpremembo sedanjega siste-

ma potom reform, ki jih bodo morali izvršiti boljševiški voditelji, če vztraja Evropa v svojem dosedanjem sovjetski Rusiji sovražnem ali neprijaznem stališču. To upanje podžiga zlasti dejstvo, da so morali komunisti bistveno popustiti v načelnih komunističnih vprašanjih ravno vsled gospodarskih in finančnih neprilik, ki so bile kmalu privedle Rusijo do nove katastrofe.

Mussolini Italija ni v ruskem vprašanju nič novega podvezala. Sicer pa je znano, kako ostro je nastopila tretja internacionala proti fašizmu in njegovim metodam z raznimi spomenicami in to potem, ko je Mussolini že trdnost sedel na vladnem stolcu. Ta nastop tretje internacionala pač ni mogel doprinesiti k zbliznanju Italije in Rusije. Četudi izjavlja sovjetska vlada ob vsakih podobnih prilikah, da nima nič opraviti s tretjo internacionalo in da ni smeti istovetiti tretjo internacionalo s sovjetsko uradno vlado. Zato ni ruska vlada odgovorna za dejanja tretje internacionala, ki je popolnoma neodvisna mednarodna ustanova, v kateri sede zastopniki vseh narodov sveta. Razume se, da taki in podobni izgovori malo izdajo. Sicer pa je italijanska vlada silno zapostavljena z notranjo preuredbo države posebno z ozirom na finančno stanje. Skoraj vsa skrb italijanske vlade je usmerjena za tem, da se vzpostavi ravnoevropske v državnem proračunu in da se zboljša trgovska bilanca.

Tako vidimo, da so zapadne države tako zapostavljene s svojimi težavami, da nimajo ne volje ne moči misliti na oddaljenejša vprašanja.

Med tem časom pa skuša Rusija s svojimi močmi dvigniti svoje gospodarstvo. V tem delu pa je ovirana po rožljanju orožja njenih sosedov zlasti Poljske in Rumunije. To rožljanje orožja je seveda v zvezi z ruhrskim vprašanjem in vse kaže, da so to direktni vplivi francoske politike.

V sedanjih stiskah utegne dobiti Nemčija kakšno pomoč le od Rusije. Tudi je znano, da so odnošaji med Rusijo in Nemčijo dobri. In pri obnovitvenem delu v Rusiji, v kolikor je to mogoče in kolikor se je že začelo je nemška delavna sila največ udeležena. Nemčija rusko v Rusijo strokovnjaške sile ter zalaga rusko državo z vsakovrstnimi stroji bodisi industrijskimi, prometnimi kakor tudi poljedeljskimi. Z ozirom na kakšen morebiten odpor Nemčije se Francija boji, da bi dobili Nemci v Rusiji oporo. Zato pošilja v boj Poljsko in Rumunijo. Ta boj obstoja sedaj samo v grožnjah in ima nalogo zadrževati Rusijo v njenih morebitnih napadalnih namelih. Vendar pa je že samo rožljanje s sabljo zelo nevarno v teh negotovih časih splošne politične napetosti.

Veriga evropskih zamotanosti se tako dalje vleče in teže za sporazum se veča. In tako smo prišli do mrtve točke v vseh obnovitvenih vprašanjih Evrope. In tudi rusko vprašanje se nahaja na mrtvi točki.

Sedanji položaj pa je prehodni, ker je za daljšo dobo nevzdržen. Gospodarske in politične posledice nemško-francoskega spora, iz njega izvirajoča nesloga med zaveznički ter izločitev Rusije iz evropske skupnosti mora dovesti do katastrofe, če ne pridejo evropski državniški do uvidevanja, da je sporazum neobhodno potreben. Treba je sodelovanja vseh držav in vseh narodov brez zaobrnosti, če naj se Evropa zares izleže iz sedanjega neznesnega položaja in če naj se izogne bodočemu polomu. In k temu sodelovanju je treba pritegniti tudi Rusijo brez katere Evropa ne more živeti, kakor tudi Rusija ne more uspevati. Ko bodo evropski državniški prežeti s tem spoznanjem in ko se bodo našli pogumni možje, ki se bodo upali izvesti tak obnovitveni program, tedaj šele je upati na zboljšanje razmer. Če se to ne zgodi, tedaj drvimo neizogibno v prepad.

Sedanji položaj pa je prehodni, ker je za daljšo dobo nevzdržen. Gospodarske in politične posledice nemško-francoskega spora, iz njega izvirajoča nesloga med zaveznički ter izločitev Rusije iz evropske skupnosti mora dovesti do katastrofe, če ne pridejo evropski državniški do uvidevanja, da je sporazum neobhodno potreben. Treba je sodelovanja vseh držav in vseh narodov brez zaobrnosti, če naj se Evropa zares izleže iz sedanjega neznesnega položaja in če naj se izogne bodočemu polomu. In k temu sodelovanju je treba pritegniti tudi Rusijo brez katere Evropa ne more živeti, kakor tudi Rusija ne more uspevati. Ko bodo evropski državniški prežeti s tem spoznanjem in ko se bodo našli pogumni možje, ki se bodo upali izvesti tak obnovitveni program, tedaj šele je upati na zboljšanje razmer. Če se to ne zgodi, tedaj drvimo neizogibno v prepad.

Sedanji položaj pa je prehodni, ker je za daljšo dobo nevzdržen. Gospodarske in politične posledice nemško-francoskega spora, iz njega izvirajoča nesloga med zaveznički ter izločitev Rusije iz evropske skupnosti mora dovesti do katastrofe, če ne pridejo evropski državniški do uvidevanja, da je sporazum neobhodno potreben. Treba je sodelovanja vseh držav in vseh narodov brez zaobrnosti, če naj se Evropa zares izleže iz sedanjega neznesnega položaja in če naj se izogne bodočemu polomu. In k temu sodelovanju je treba pritegniti tudi Rusijo brez katere Evropa ne more živeti, kakor tudi Rusija ne more uspevati. Ko bodo evropski državniški prežeti s tem spoznanjem in ko se bodo našli pogumni možje, ki se bodo upali izvesti tak obnovitveni program, tedaj šele je upati na zboljšanje razmer. Če se to ne zgodi, tedaj drvimo neizogibno v prepad.

Sedanji položaj pa je prehodni, ker je za daljšo dobo nevzdržen. Gospodarske in politične posledice nemško-francoskega spora, iz njega izvirajoča nesloga med zaveznički ter izločitev Rusije iz evropske skupnosti mora dovesti do katastrofe, če ne pridejo evropski državniški do uvidevanja, da je sporazum neobhodno potreben. Treba je sodelovanja vseh držav in vseh narodov brez zaobrnosti, če naj se Evropa zares izleže iz sedanjega neznesnega položaja in če naj se izogne bodočemu polomu. In k temu sodelovanju je treba pritegniti tudi Rusijo brez katere Evropa ne more živeti, kakor tudi Rusija ne more uspevati. Ko bodo evropski državniški prežeti s tem spoznanjem in ko se bodo našli pogumni možje, ki se bodo upali izvesti tak obnovitveni program, tedaj šele je upati na zboljšanje razmer. Če se to ne zgodi, tedaj drvimo neizogibno v prepad.

Sedanji položaj pa je prehodni, ker je za daljšo dobo nevzdržen. Gospodarske in politične posledice nemško-francoskega spora, iz njega izvirajoča nesloga med zaveznički ter izločitev Rusije iz evropske skupnosti mora dovesti do katastrofe, če ne pridejo evropski državniški do uvidevanja, da je sporazum neobhodno potreben. Treba je sodelovanja vseh držav in vseh narodov brez zaobrnosti, če naj se Evropa zares izleže iz sedanjega neznesnega položaja in če naj se izogne bodočemu polomu. In k temu sodelovanju je treba pritegniti tudi Rusijo brez katere Evropa ne more živeti, kakor tudi Rusija ne more uspevati. Ko bodo evropski državniški prežeti s tem spoznanjem in ko se bodo našli pogumni možje, ki se bodo upali izvesti tak obnovitveni program, tedaj šele je upati na zboljšanje razmer. Če se to ne zgodi, tedaj drvimo neizogibno v prepad.

Sedanji položaj pa je prehodni, ker je za daljšo dobo nevzdržen. Gospodarske in politične posledice nemško-francoskega spora, iz njega izvirajoča nesloga med zaveznički ter izločitev Rusije iz evropske skupnosti mora dovesti do katastrofe, če ne pridejo evropski državniški do uvidevanja, da je sporazum neobhodno potreben. Treba je sodelovanja vseh držav in vseh narodov brez zaobrnosti, če naj se Evropa zares izleže iz sedanjega neznesnega položaja in če naj se izogne bodočemu polomu. In k temu sodelovanju je treba pritegniti tudi Rusijo brez katere Evropa ne more živeti, kakor tudi Rusija ne more uspevati. Ko bodo evropski državniški prežeti s tem spoznanjem in ko se bodo našli pogumni možje, ki se bodo upali izvesti tak obnovitveni program, tedaj šele je upati na zboljšanje razmer. Če se to ne zgodi, tedaj drvimo neizogibno v prepad.

Sedanji položaj pa je prehodni, ker je za daljšo dobo nevzdržen. Gospodarske in politične posledice nemško-francoskega spora, iz njega izvirajoča nesloga med zaveznički ter izločitev Rusije iz evropske skupnosti mora dovesti do katastrofe, če ne pridejo evropski državniški do uvidevanja, da je sporazum neobhodno potreben. Treba je sodelovanja vseh držav in vseh narodov brez zaobrnosti, če naj se Evropa zares izleže iz sedanjega neznesnega položaja in če naj se izogne bodočemu polomu. In k temu sodelovanju je treba pritegniti tudi Rusijo brez katere Evropa ne more živeti, kakor tudi Rusija ne more uspevati. Ko bodo evropski državniški prežeti s tem spoznanjem in ko se bodo našli pogumni možje, ki se bodo upali izvesti tak obnovitveni program, tedaj šele je upati na zboljšanje razmer. Če se to ne zgodi, tedaj drvimo neizogibno v prepad.

Sedanji položaj pa je prehodni, ker je za daljšo dobo nevzdržen. Gospodarske in politične posledice nemško-francoskega spora, iz njega izvirajoča nesloga med zaveznički ter izločitev Rusije iz evropske skupnosti mora dovesti do katastrofe, če ne pridejo evropski državniški do uvidevanja, da je sporazum neobhodno potreben. Treba je sodelovanja vseh držav in vseh narodov brez zaobrnosti, če naj se Evropa zares izleže iz sedanjega neznesnega položaja in če naj se izogne bodočemu polomu. In k temu sodelovanju je treba pritegniti tudi Rusijo brez katere Evropa ne more živeti, kakor tudi Rusija ne more uspevati. Ko bodo evropski državniški prežeti s tem spoznanjem in ko se bodo našli pogumni možje, ki se bodo upali izvesti tak obnovitveni program, tedaj šele je upati na zboljšanje razmer. Če se to ne zgodi, tedaj drvimo neizogibno v prepad.

Sedanji položaj pa je prehodni, ker je za daljšo dobo nevzdržen. Gospodarske in politične posledice nemško-francoskega spora, iz njega izvirajoča nesloga med zaveznički ter izločitev Rusije iz evropske skupnosti mora dovesti do katastrofe, če ne pridejo evropski državniški do uvidevanja, da je sporazum neobhodno potreben. Treba je sodelovanja vseh držav in vseh narodov brez zaobrnosti, če naj se Evropa zares izleže iz sedanjega neznesnega položaja in če naj se izogne bodočemu polomu. In k temu sodelovanju je treba pritegniti tudi Rusijo brez katere Evropa ne more živeti, kakor tudi Rusija ne more uspevati. Ko bodo evropski državniški prežeti s tem spoznanjem in ko se bodo našli pogumni možje, ki se bodo upali izvesti tak obnovitveni program, tedaj šele je upati na zboljšanje razmer. Če se to ne zgodi, tedaj drvimo neizogibno v prepad.

Sedanji položaj pa je prehodni, ker je za daljšo dobo nevzdržen. Gospodarske in politične posledice nemško-francoskega spora, iz njega izvirajoča nesloga med zaveznički ter izločitev Rusije iz evropske skupnosti mora dovesti do katastrofe, če ne pridejo evropski državniški do uvidevanja, da je sporazum neobhodno potreben. Treba je sodelovanja vseh držav in vseh narodov brez zaobrnosti, če naj se Evropa zares izleže iz sedanjega neznesnega položaja in če naj se izogne bodočemu polomu. In k temu sodelovanju je treba pritegniti tudi Rusijo brez katere Evropa ne more živeti, kakor tudi Rusija ne more uspevati. Ko bodo evropski državniški prežeti s tem spoznanjem in ko se bodo našli pogumni možje, ki se bodo upali izvesti tak obnovitveni program, tedaj šele je upati na zboljšanje razmer. Če se to ne zgodi, tedaj drvimo neizogibno v prepad.

Sedanji položaj pa je prehodni, ker je za daljšo dobo nevzdržen. Gospodarske in politične posledice nemško-francoskega spora, iz njega izvirajoča nesloga med zaveznički ter izločitev Rusije iz evropske skupnosti mora dovesti do katastrofe, če ne pridejo evropski državniški do uvidevanja, da je sporazum neobhodno potreben. Treba je sodelovanja vseh držav in vseh narodov brez zaobrnosti, če naj se Evropa zares izleže iz sedanjega neznesnega položaja in če naj se izogne bodočemu polomu. In k temu sodelovanju je treba pritegniti tudi Rusijo brez katere Evropa ne more živeti, kakor tudi Rusija ne more uspevati. Ko bodo evropski državniški prežeti s tem spoznanjem in ko se bodo našli pogumni možje, ki se bodo upali izvesti tak obnovitveni program, tedaj šele je upati na zboljšanje razmer. Če se to ne zgodi, tedaj drvimo neizogibno v prepad.

ma potom reform, ki jih bodo morali izvršiti boljševiški voditelji, če vztraja Evropa v svojem dosedanjem sovjetski Rusiji sovražnem ali neprijaznem stališču. To upanje podžiga zlasti dejstvo, da so morali komunisti bistveno popustiti v načelnih komunističnih vprašanjih ravno vsled gospodarskih in finančnih neprilik, ki so bile kmalu privedle Rusijo do nove katastrofe.

Mussolini Italija ni v ruskem vprašanju nič novega podvezala. Sicer pa je znano, kako ostro je nastopila tretja internacionala proti fašizmu in njegovim metodam z raznimi spomenicami in to potem, ko je Mussolini že trdnost sedel na vladnem stolcu. Ta nastop tretje internacionala pač ni mogel doprinesiti k zbliznanju Italije in Rusije. Četudi izjavlja sovjetska vlada ob vsakih podobnih prilikah, da nima nič opraviti s tretjo internacionalo in da ni smeti istovetiti tretjo internacionalo s sovjetsko uradno vlado. Zato ni ruska vlada odgovorna za dejanja tretje internacionala, ki je popolnoma neodvisna mednarodna ustanova, v kateri sede zastopniki vseh narodov sveta. Razume se, da taki in podobni izgovori malo izdajo. Sicer pa je italijanska vlada silno zapostavljena z notranjo preuredbo države posebno z ozirom na finančno stanje. Skoraj vsa skrb italijanske vlade je usmerjena za tem, da se vzpostavi ravnoevropske v državnem proračunu in da se zboljša trgovska bilanca.

Tako vidimo, da so zapadne države tako zapostavljene s svojimi težavami, da nimajo ne volje ne moči misliti na oddaljenejša vprašanja.

Med tem časom pa skuša Rusija s svojimi močmi dvigniti svoje gospodarstvo. V tem delu pa je ovirana po rožljanju orožja njenih sosedov zlasti Poljske in Rumunije. To rožljanje orožja je seveda v zvezi z ruhrskim vprašanjem in vse kaže, da so to direktni vplivi francoske politike.

V sedanjih stiskah utegne dobiti Nemčija kakšno pomoč le od Rusije. Tudi je znano, da so odnošaji med Rusijo in Nemčijo dobri. In pri obnovitvenem delu v Rusiji, v kolikor je to mogoče in kolikor se je že začelo je nemška delavna sila največ udeležena. Nemčija rusko v Rusijo strokovnjaške sile ter zalaga rusko državo z vsakovrstnimi stroji bodisi industrijskimi, prometnimi kakor tudi poljedeljskimi. Z ozirom na kakšen morebiten odpor Nemčije se Francija boji, da bi dobili Nemci v Rusiji oporo. Zato pošilja v boj Poljsko in Rumunijo. Ta boj obstoja sedaj samo v grožnjah in ima nalogo zadrževati Rusijo v njenih morebitnih napadalnih namelih. Vendar pa je že samo rožljanje s sabljo zelo nevarno v teh negotovih časih splošne politične napetosti.

Veriga evropskih zamotanosti se tako dalje vleče in teže za sporazum se veča. In tako smo prišli do mrtve točke v vseh obnovitvenih vprašanjih Evrope. In tudi rusko vprašanje se nahaja na mrtvi točki.

Sedanji položaj pa je prehodni, ker je za daljšo dobo nevzdržen. Gospodarske in politične posledice nemško-francoskega spora, iz njega izvirajoča nesloga med zaveznički ter izločitev Rusije iz evropske skupnosti mora dovesti do katastrofe, če ne pridejo evropski državniški do uvidevanja, da je sporazum neobhodno potreben. Treba je sodelovanja vseh držav in vseh narodov brez zaobrnosti, če naj se Evropa zares izleže iz sedanjega neznesnega položaja in če naj se izogne bodočemu polomu. In k temu sodelovanju je treba pritegniti tudi Rusijo brez katere Evropa ne more živeti, kakor tudi Rusija ne more uspevati. Ko bodo evropski državniški prežeti s tem spoznanjem in ko se bodo našli pogumni možje, ki se bodo upali izvesti tak obnovitveni program, tedaj šele je upati na zboljšanje razmer. Če se to ne zgodi, tedaj drvimo neizogibno v prepad.

Sedanji položaj pa je prehodni, ker je za daljšo dobo nevzdržen. Gospodarske in politične posledice nemško-francoskega spora, iz njega izvirajoča nesloga med zaveznički ter izločitev Rusije iz evropske skupnosti mora dovesti do katastrofe, če ne pridejo evropski državniški do uvidevanja, da je sporazum neobhodno potreben. Treba je sodelovanja vseh držav in vseh narodov brez zaobrnosti, če naj se Evropa zares izleže iz sedanjega neznesnega položaja in če naj se izogne bodočemu polomu. In k temu sodelovanju je treba pritegniti tudi Rusijo brez katere Evropa ne more živeti, kakor tudi Rusija ne more uspevati. Ko bodo evropski državniški prežeti s tem spoznanjem in ko se bodo našli pogumni možje, ki se bodo upali izvesti tak obnovitveni program, tedaj šele je upati na zboljšanje razmer. Če se to ne zgodi, tedaj drvimo neizogibno v prepad.

Sedanji položaj pa je prehodni, ker je za daljšo dobo nevzdržen. Gospodarske in politične posledice nemško-francoskega spora, iz njega izvirajoča nesloga med zaveznički ter izločitev Rusije iz evropske skupnosti mora dovesti do katastrofe, če ne pridejo evropski državniški do uvidevanja, da je sporazum neobhodno potreben. Treba je sodelovanja vseh držav in vseh narodov brez zaobrnosti, če naj se Evropa zares izleže iz sedanjega neznesnega položaja in če naj se izogne bodočemu polomu. In k temu sodelovanju je treba pritegniti tudi Rusijo brez katere Evropa ne more živeti, kakor tudi Rusija ne more uspevati. Ko bodo evropski državniški prežeti s tem spoznanjem in ko se bodo našli pogumni možje, ki se bodo upali izvesti tak obnovitveni program, tedaj šele

no od Jakina, je konzulat v Trstu, ul. Trento 12. Konzulat je treba predložiti kako listino, ki potrjuje najostrejši potovanja. Vizum se lahko zahteva tudi potom priporočena pisma. V tem primeru je treba poslati ob enem pristojbino za vizum, ki znaša za italijanske podanik 19 lir, ter lir 1.50 za poštnino.

Volilni zakon raztegnjen na anektirane pokrajine. Uradni list je prinesel kr. odlok, s katerim se raztegne na anektirane pokrajine volilni zakon odoben s kr. odlokom 2. septembra 1919 št. 1495 ter spremenjen z zakoni 5, aprila 1920 št. 395 in 26. septembra 1920 št. 1362. Odpravljeni so odloki, na podlagi katerih so se do sedaj vršile volitve v novih pokrajinah. Odlok ima nadalje nekoliko določb, ki so potrebne vsled razlike v javni upravi v novih in starih pokrajinah, ter določa, da bo šteto poslancev, ki se imajo izvoliti v novih pokrajinah, znašalo 27.

Neve dežele — italijanske kolonije. Poštotelegrafni uslužbenci iz starih pokrajin, ki vrše službo v naših krajih, so poslali vladi spomenico, v kateri prosijo za izboljšanje gnetnega položaja. Da čim bolj dejavno podprejo svoje zahteve, tarnajo v spomenici, da se večji del prebivalstva — posebno takozvani tuje-rodi — obnaša proti njim neprijazno in da jih večkrat celo izkorišča. Zelo značilna in podučna pa je sledeči odstavek spomenice, ki nam hvaljivo jasno pove, kaj mislijo uslužbenci iz starih pokrajin o osvojenih deželah:

Tudi oni namočenci, ki so bili poslani na službo v Libijo, so bili deležni enakih prednosti (uradnega napredovanja in boljše plače). Na teh dveh slučajih stonijo naši trdni upi.

Torej med Libio in novimi deželami po mnenju poštotelegrafnih uslužbencev in nikake razlike, kolonija je eno in kolonija je drugo.

Občni zbor Planinskega društva v Trstu. Planinsko društvo v Trstu, bivša podružnica Slovenskega planinskega društva, je imelo 25. marca 1923. svoj redni občni zbor, katerega se je udeležilo precejšnje število članov.

Po kratkem nagovoru je predsednik dr. Matej Pretner poročal o društvenem delovanju, iz katerega poročila posnemljemo sledeče:

Občni zbor je bil sklican zato, da odbor poroča o društvenem delovanju in posebno zato, da se izvoli novi društveni odbor, ker je ves dosedajni odbor, nahajajoč v se krizi, dal svojo demisijsko; nekaj članov se niti odborovih sej ni udeleževalo; najhujši udarec pa je zadelo društvo s tem, da se je moral preseliti pričetkom leta 1922. v Gorico društveni tajnik g. Puhali, kateri je v vno opravljal tajniške posle; zasluž vso zahvalo za svoje sicer kratkodobno a uspešno delovanje za naše društvo. Tajniške posle je prevzel pozeje gosp. Novak, kateri pa je radi boleznj že delj časa zadržan sodelovati pri društvu in tako je društvo sedaj brez tajnika.

Društvo je preteklo leto imelo precej sej in tudi več izletov, katerih nekateri so bili dobro obiskani in so se v vsakem oziru posrečili, tako n. pr. v Slivje z obiskom Slivske jame, izlet na Strmi vrh nad Planino v Vipavi, na Artviže, i. t. d.; udeležili smo se tudi izleta na Nanos, katerega je priredila delavna podružnica v Vipavi.

Ker taki izleti krepijo telo in vedrijo duh udeležencev in so mestnim prebivalcem prava potreba, se je nadejati, da bo društvo v tem oziru svoje kulturno delo nadaljevalo.

Društvo je imelo pričetkom preteklega leta v svoji oskrbi 2 podzemeljski jami in sicer Divaško jama in Bilnično v Slivjah.

Diviška jama je bila tekom vojske izpostavljena raznim devastacijam. Po preteku vojske je nismo mogli imeti zaprte.

Trikrat smo popravili vrata, jo zaprli z novimi ključavnicami, a vselej so neznane osebe, baje nekateri mladeniči iz Trsta, s silo v jama vlomili in poškodovali vrata. Brez varstva za svoje naprave nismo mogli dalje napravljati investicij za to jama in diviški lastniki jame so jo, ne da bi nas bili obvestili, odstopili drugemu društvu v najem. Slivsko jama pa smo obdržali v najemu in svoji oskrbi.

Pri jami v Slivjah smo popravili vhod, vrata in potrosili za poprave okoli L. 2000, tako da je sedaj ta krasna jama dostopna splošnemu občinstvu. Ključne jame hrani odbor solastnikov v Slivjah.

Naše društvo je bilo posebno z ozirom na Slivsko jama večkrat napadeno v nekaterih tržaških časopisih in je bilo obdolženo, da se bavi s protidržavno politično agitacijo in da je nevarno za državo.

Ker so te zlobne obdolžitve bile neutemeljene, je odbor napravil v obrambo društva spomenico, katero je vložil 17. marca 1922. na tujakinski generalni civilni komisarijat in v kateri je razložil, kako neutemeljene so obdolžitve, ki so se pisale po časopisih.

Vsako, kdor le količkaj pozna naše društveno delovanje, ve, da se naše društvo nikdar ni pečalo s politikom, da je strogo se drželo društvenih pravil, izvrševalo le kulturno delo.

Kakor vam je znano, so bila na zadnjem društvenem odboru sprejeta tudi nova pravila, s katerimi se je spremenilo naše društvo v Planinsko društvo s pravico imeti podružnice v Italiji. Ta pravila pa se niso še predložila pristojni oblasti za odobritev, kajti v Gorici se je sestavil odbor, kateri je napravil tudi pravila za Planinsko društvo v Gorici, katero naj bi bilo centrala za vse nekdanje podružnice Slovenskega planinskega društva. Vsa zadeva pa je v Gorici, kakor se vidi, zaspala, kar je zelo obžalovanja vredno, kajti Gorica bi bila zaradi svoje lege in iz drugih razlogov ugodnejši sedež za centralo slovenskega planinskega društva v Italiji, nego je Trst.

Ker vidimo, da se v Gorici tako centralno društvo ne ustanovi, bo treba pač predložiti pravila sprejeta na zadnjem občnem zboru tukajšnji prefekturi za odobritev.

Gotovo bo koristno, če bo mogoče osredotočiti delovanje posameznih društev ozir. podružnic Planinskega društva; saj majhna razčepjena društva brez tesnega medsebojnega stika pač ne morejo izvršiti nobene večje akcije.

Odvisno pa bo to delovanje v glavnem od tega, da izvolimo nov in delaven odbor, za kar je posebno treba mladih moči. Društvo je sposobno za obstoj in za procvit, ima sedaj nad 120 članov, seveda plačujočih, in nadejati se je, da se njih število izdatno poveša. V ta namen je povabil predsednik vse člane na sodelovanje.

Nato je poročal gosp. blagajnik Andrej Pavlica o društvenem premoženju, iz katerega je razvidno, da je bilanca društva aktivna. Po poročilu pregledovalcev računov, kateri so našli račune v redu, je zbor odobril poročilo predsednika in blagajnika. Izvolil se je končno novi odbor in sicer se je izvolil spet za predsednika dr. Matej Pretner, četudi je imel željo, da bi se mesto njega izvolil kdo drugi, a za odbornike so bili izvoljeni g. Stanko Deleva kateri je prevzel podpredsedništvo g. Albert Koruza, kateri je prevzel tajništvo, g. Andrej Pavlica, kateri je prevzel blagajništvo in upravo Slivske jame, in za odbornike gg. Srečko Stepančič in Kazimir Sancin; za zapuščnika je bil izvoljen g. Henrik Pertot iz Barkovlj.

Na predlog društvenega člana dr. Slavika je sklenil občni zbor, da naj novi odbor predloži pristojni oblasti v odobritev društvena pravila, kakor so bila sklenjena na prejšnjem občnem zboru.

Potem, ko so razni društveni člani izrazili različne želje, katere so se vzele na znanje, je predsednik zaključil zborovanje.

ček Ernest Maranzin, star 6 let, stanujoč v neki vasi blizu Kopa. Deček je namreč padel doma s skednja ter se zelo nevarno pobil na glavi. Zdravnik je pri prvi preiskavi malega ponesečnega dogal, da ima revček zdrbljeno lobanjo. Njegovo stanje je smrtnonevarno.

Porotno sodišče

Proces Braico

V predvečerašnjem popoldanskim razpravi je državni pravdnik dr. Marinaz nadaljeval svoj zatožni govor proti članom tolpe Braico, ki so se udeležili roparskega napada na menjalnico Bolaffio. Govornik je opozoril porotnike na številne okoliščine, ki pričajo zoper šoferja Pecchiarja, glede njegove krivde pri tem zločinu ter natančno komentiral pismo pokojnega Braica. Skušal je prepričati porotnike, da so obtožbe, ki jih je pok. Braico navedel glede sokrivde Pecchiarja, popolnoma utemeljene. Govornik je nato naperil ost svojega zatožnega govora proti obtožencema Bradascchia in Gherdol. Rekel je, da se sedaj ta dva obtožena predstavljata porotničkom kot bojazljivca, ki sta se udeležila zločina le vsled pritiska svojih tovarišev, toda naj ne pozabijo porotniki, da sta oba priznala, že iz začetka, svojo navzočnost pred menjalnico Bolaffio, v času, ko se je izvršil zločin. Pozneje, ko so se dokazi nagromadili proti njima, sta pa priznala, da sta se nahajala v menjalnici. To njuno krivdo podpira tudi izjava priče Zacutti, kateri je bil napaden od treh zločincev, med tem ko je četrti, Braico, umoril Ezia Bolaffio. Ko je državni pravdnik končal presojevanje delovanj posameznih obtožencev, je stalje presojevati zadevo z juridičnega stališča. Zaključil je svoj obširni govor, pokažajoč porotnikom na srce, naj s svojo odločbo preprečijo, da bi ti zločinci še dalje ogroževali človeško družbo; s tem bi dali sličnim razbojnikom zgled, da taki zločini ne ostanejo nekažnovani.

Po kratkem odmoru, je predsednik dal besedo odv. Volliju branitelju obtoženca Schwiegela. Govornik je v kratkem govoru skušal dokazati nedolžnost svojega varovanca. Rekel je, da je deloma tudi Schwiegela zasluža, da je tolpa Braico v rokah pravice ter da so vse obtožbe proti njemu napravljene iz golega maščevanja. Zahteval zato, da porotniki zanikajo vsa vprašanja glede njegove krivde.

Včeraj jutraj se je proces nadaljeval. Govorila sta odvetnika Bologna in Matosel-Loriani, branitelja obtožencev Belci in Palina. Branitelja sta se trudila razbremeniti krivdo svojih varovancev. Odv. Bologna je zahteval oprostilo razsodbo za obtoženca Belcija. Za obtoženca Palina je odv. Matosel-Loriani zahteval nekatere olajšave, glede njegove krivde, ki je, kakor zatrjuje branitelj, veliko manjša nego jo opisuje zatožnica.

Vesti z Goriškega

Predujmi na vojno odškodnino. Kot smo svoječasnno poročali, se je sklenilo na sestanku v goriškem fašju odposlati v začetku aprila v Rim posebno odposlanstvo, ki naj predloži vladi spomenico glede predujmov na vojno odškodnino.

Dne 14. t. m. je sprejel finančni minister goriško deputacijo, katero je vodil visoki politični komisar za Furlanijo odv. Pisenti. Deputacija je opozorila ministra na obupne posledice, ki grozijo gospodarstvu in obnovi Goriške za uslavitvijo predujmov.

Minister je pokazal razumevanje za to važno vprašanje in je zagotovil deputacijo, da bo poskrbel za ugodno rešitev, vendar pridržal si je pravico proučiti prej predloženo mu spomenico ter potem izdati tozadevne odloke.

Smrtni slučaj. Dne 11. aprila je umrla 46-letna upraviteljica «Goriške Straže» gdnca Amalija Strossar. Pokojnica, ki je bila zelo sposobna in vestna uradnica, je bila pred vojno ekspeditorka v tiskarni Andreja Gaberšček. Z njeno smrtjo je zgubila upravo «Goriške straže» marljivo sotrudnico.

Znanejši goriškega lekarnarja Alojzija Gliuhich je zadela težka zgbua, umrla mu je hčerka Lidija, diplomirana farmacevtka.

V torsk so pokopali g. Jožefa Edvarda Sfiljigo iz Via Carducci št. 16. Podlegel je po dolgi mučni bolezni.

Glavno-dramatična turneja. Kakor smo svoječasnno poročali, so privedli gg. Ivo Gaberščih, Stane Melihar in Anton Subelj glasbeno-dramatične večere v Tolminu in Gorici. Ne go-tujemo o materialnem uspehu teh dveh prireditev, ampak o moralnem. Materialni je bil pač slab, zato pa je bil moralni tim večji. Posamezne točke so bile tako podane, da je celo italijansko občinstvo, ki je privediti posetilo, izrazilo našim mladim umetnikom toplo pohvalo. V soboto, dne 14. t. m., se je vršila prireditev v Postojni, a v nedeljo, dne 15. t. m., v Ilirski Bistrici. V obeh krajih je prireditev toliko moralno, kolikor materialno dobro izpadla. Igralci so bili pristrčno sprejeti.

V soboto, dne 21. t. m. ob osmi zvečer bodo prejemeni gospodje posetili Ajdovščino, a v nedeljo, dne 22. t. m. ob 4. popoldne, Vipavo. V Ajdovščini v dvorani g. Bratine, v Vipavi v dvorani gđ. Hrovatin. Nadejamo se, da bodo obe prireditvi, s katerimi se turneja zaključila, kar najboljše obiskani. Spored je res tako zastavljen, da nudi vsakomur užitka in ga lahko tudi vsakdo razume, kljub temu, da so točke izbrano umetniške. Objavljamo v naslednjem ponovno program prireditve.

1) Musorgski: Trepak; 2) Pavčič: Padale so cvetne sanje; 3) Pergolesi: Nina — poje bari-ton.g Anton Subelj, ob spremljevanju klavirja. Pri klavirju g. Marij Kogoj. 4) Cankar: Skodolica kave in 5) Desetica; recitira g.Ivo Gaberščik. 6) Ahuquist: Ormuzd in Ariman; povest iz perzijske mitologije — recitira g.Stane Melihar. 7) Škerjan: Vidja; 8) Lajovic: Romanca; 9) Verdi: Arja iz opere «Il trovatore»; poje g. Anton Subelj. Pri klavirju g. Marij Kogoj. 10) Seliskar: Rudnik; 11) Ljudočerči; 12) Kristus in Antikristi in 13) Goll: Panamakmal; recitira g. Ivo Gaberščik. 14) Strindberg: Igra iz sanj. Sodelujejo vsi trije gospodje.

Iz Podgorca. V nedeljo 14. aprila se je imelo vršiti v Podgori ponavljanje «Jakopa Rude». Prva predstava je bila po splošnem mnenju zelo dobro izpadla. Toda glej čudo: Izmed občinstva je bil navzoč samo eden, ki naj bi bil zastopal celo izostalo občinstvo.

Morda je bil vzrok v dvomljivem zadržanju vremena in ker je manjkalo zagotovilo, da se bo predstava vršila brez ozira na vreme, morda pa je «Mali Parizan» v Gorici (istoačasno tam prirejena predstava) škodoval Podgorci.

Ker so Podgorci dobro naštedrili igro bi bilo dobro, ako bi jo privedli kje drugje, ker so jo domačini že videli. Ne bi bilo morda prav, da se prikažejo v T. D. v Gorici? Če bi Cankar ne imel nobene vrednosti v snovi svojega pripovedovanja, je njegov jezik tako nedosegljivo lep, da ga občutijo šele po večkratnem čitanju enega in istega dela. On je pisatelj evropske veličine kakor Dostojevskij in vsak Slovenec bi ga moral znati takorekoč na izust. Saj drugi narodi manjše talente dvigajo v deveto nebo.

Da se valjubi svoj narod s pravo iskrenostjo, je treba pred vsem poznati njegove literarne lepote. Jaz sem prepričan, da če bi se komu posrečilo prestaviti n. pr. v italijanščino Cankarja, recimo «Moje življenje» bi si s tem zelo mnogo pridobila na ugledu in bi sami prečrali tujerodno kritiko naše maloletnosti.

V Podgori nismo bili še nikoli razočarani v našem pričakovanju lepote na odru. In ravno oder je mesto, je univerza, kjer se s posrečeno recitacijo odpirajo občinstvu oči in razkrijejo lepote, ki bi jih vsak posameznik ne našel nikoli. Pot je strma, a cilj je lep.

Prepoved ustanovitve podr. «Sol društva» v Ajdovščini. Stev. 261/23. Solsko društvo Ajdovščina. V smislu dopisa goriške viceprefektura z dne 21. marca. 1923. št. 2729/B glede ustanovitve šolskega društva v Ajdovščini se vam naznanja, da kr. prefektura v Vidmu s svojim dopisom z dne 15. 3. -23. št. 530/Gab ni dovolila ustanovitve istega in sicer iz vzroka, kakor dobesedno v italijanščini, che i suoi componenti non dano affidamento di sa-perne contenerne l'attività entro i limiti di leg-gere. Z ozirom na to Vas pozivlja kr. viceprefektura v Gorici, da takoj prenehate s tozadevnim delokrogom.

Protj tej odločbi je dovoljen utok in sicer naslovljen na «Ministero dell'Interno» potom goriške viceprefektura v teku 60 dni po vročitvi predležčega dopisa (obvestila).

Zupanstvo občine Ajdovščina dne 26. marca 1923.

L. S. Zupan: Ignac Kovač l. r.

Tako je bila rešena po preteku pol leta naša vloga s pravili, s katero smo oblasti naznanili ustanovitev ajdovske podružnice «Šolskega društva». Odlok je dokument svoje vrste in zasluži od vsake strani vso našo pozornost. Kar hočemo pribiti danes, je to, da bje v obraz ustavno zajamčenim državljanским pravicam. Oblast samrat družtvene stvari za navadne upravne zadeve in pripustitev ali nepripustitev društva ali podružnice za stvar prostega preudarka. Ali naj korporacija obstoji ali ne obstoji, to — meni oblast — je odvisno le od nje. Tako je reševala družtvene zadeve stara policijska država, nikdar pa si ne bi smela dovoljevati tega moderna velevlast. Če ji je še kaj na tem, da se jo smatra v svetu za pravno državo. Utemeljitev, da bodo znali obdržati podružnično delovanje v zakonitih mejah, ni v resnici nikaka utemeljitev, ker je sama neutemeljena, ampak je le izraz samovoljne politemeljne rešitve. V boljše umevanje bodi povedano, da so vlogo podpisali kot ustanovitelji 1 notar, 1 notarski kandidat, 1 nadučitelj in 3 najuglednejši ajdovski trgovci. Vsi ti da ne bi najli voditi v zakonitih mejah navadne šolske podružnice? Kdo naj to verjame? Kar je treba povdarjati, je tudi to, da je vloga zavrnjena, ne iz formalnih razlogov, tudi ne vsebujejo pravila nič nezakonitega, ampak mero-dajno in odločilno je le vprašanje oseb, ali so vredne ali nevedne družtvene svobode. Osebam kot takim se krati pravica ustanoviti po-družnico in naj v bodoče zamisljijo še tako pametne in koristne stvari, udeležiti jih ne bodo mogli, perčeč non dano affidamento. Tako je policijska država ravnala vli-čas z zločinci, ponarejevalci denarja in slič-nimi elementi, naša država pa postopa na enak način z osebami, ki so jim na drugi strani po-

verjeni važni javni posl in izmed katerih je eden prevajal na slovenščino De Amicis, Car-duccija in Rossija in ima torej nekaj zaslug tudi za italijansko kulturo. Menimo pa, da je udarec namenjen v prvi vrsti «Šolskemu društvu». Javnost bo torej vedela sama, kaj je sedaj njena dolžnost.

Odgovornost za to rešitev zadeva predvsem lokalne informatorje, ki so napravili oblasti v tem slučaju slabo uslugo. Vemo, da obstaja dvojna, trojna in kdove kolikera mera, kakršen je pač «affidamento» in da smejo fašisti oboroženi pobirati ravno pri tujakinskih trgovcih brez ozira na zakonite meje desetake in pedesetake, kadarkoli se jim poljubi.

Kdo se drži in kdo se ne drži v zakonitih mejah, o tem bo odločevalo ministristvo, — žal da ne državno sodišče, ki bi bilo edino pokli-cano soditi o kriviti državljanških pravic.

Ne smemo prezeti indirektno vročitve po-tom županstva. Kakor nudi tako vročevanje ugodnost obvestitve v lastnem jeziku, je pa na drugi strani pomanjkljivo, ker skoraj nikdar ne obsega taka obvestitve popolne vsebine uradnega odloka. Prava rešitev ostaja interni akt, od razumevanja karabinskiro postaje ali županstva — pomislimo na slučaje kje v Istri — pa je odvisno, v katerem obsegu bo interese — na je odvisno, kar se ga najbolj živo tiče. V našem slučaju n. pr. nismo zvedeli iz obvestitve ali ima utok odločilno moč in županstvo ni prvotno niti vedelo, komu naj odlok vroči, ker je oblast previdno zamolčala imena onih nezanesljivih «componenti».

Nekoliko več zaupanja bi morala imeti ob-last tudi do slovenskih državljanov, če hoče, da ji zaupamo tudi mi, kajti naše geslo je zaupanje za zaupanje!

Televiz na Trnovem. Pišejo nam z Goriškega: Da je človeštvo v svetovni vojni podiv-ljalo, da ni povojna doba vlivala nanj blago-dajno, ni nič kaj čudnega, nikakor pa ne raz-umemo, da se dobe uredniki, ki v vsaki šte-vilki svojega lista morajo napolniti najmanj eno kolono s človeško krvjo. In ta kri ni kri urednikova, marveč je kri njegove nedolžne žrtve. Poslušajte! Na Trnovem je svetovla-žena svojemu možu, gozdarju naj gbe babico iskati. Mož, poslušen kakor vsi možki v takih kritičnih trenutkih, je šel, pripeljal babico, ki se je na licu mesta prepričala, da ni še nobene nevarnosti. Babica je nato prosila gozdarja, naj jo spremi k drugi ženski, ki tudi pričakuje z žalostnim obrazom vsevelega dogodka. Gozdarjeva žena je privolila v to, da gre njen mož spremljat babico. Da je morala biti ba-bica grda in stara, ne pove omenjeno poro-čilo, sicer bi ne bila dovolila žena babici ta-kega spremlstva ob taki pozni uri in po takih samotnih poteh. Do tu ni nič nenavadnega, je navaden slučaj, kakršen se pač dogaja celo v boljših družinah kakor je gozdarjeva. Žena je po odhodu moža in babice ostala sama doma. Tu potrka nekdo na vrata. Na poziv gozdar-jeve žene vstopi — maskara, ki zapreti ženi zahtevajoč denarja z revolverjem. Sedaj pa nastopi urednik. Neviden in neslišen zasepeta ženi, da hrani njen mož službeni revolver. Žena poslušna zapeljivca, gre po revolver in ustrelj maskaro, a pade kaj nato tudi sama na tla onesvečena. Kaj sedaj? Če bi bil pisec dotičnega krvoločnega članka količkaj pošten, bi bil spravil novega človeka na svet, ker je že spravil enega s sveta. Žena bi bila porodila, ure so ji bile že itak štete, in število prebiva-levcev bi se bilo izenačilo. Toda pisec se je najbrž zbal, da bo moral opravljati babičke posle, zato je rajši pustil ženo brez vsake po-mosi (kaka brezvestnost!) na tleh toliko časa, da se je vrnil moč, ki je spoznal v ustreljeni maskari moža babice. Bralec se odahne, ko je prečital ta tolovajski napad. Lahko bi jih bilo namreč še več padlo; po babičinem možu in gozdarjevi ženi še babica in gozdar v gozdu. Da je bil babičin mož ustreljen, kaj zato, prav se mu je godilo, kaj pa hodi kod maskara okrog 13. aprila izračunjen prav dva meseca po-pustnem torku. — V resnici se je pa ves do-godek skoro gotovo tako-le izvršil. Ženska je pravila ženski, obe sta nosili poln škaf vođe na glavi, vsebino 67. zvezka «Nick Carter-ja», poročevalec je prislukoval in mož babice s Trnovega je moral izdihniti svojo našemljeno dušo na polju prebujne domišljije. Kolikor smo mogli dosejati dogajati, bo imela ta notica hude posledice. Gozdar se namerava ločiti od svoje žene, ker noče imeti opravila z — morilko. Ustreljeni mož babice se bo tudi ločil, to pa radi tega, ker je šla njegova žena z možkim spremstvom v pozni uri po samotni poti. Ba-bica pride skoro gotovo v disciplinarno pre-iskavo, ker je bila njena poklicna preiskava zelo pomanjkljiva in se je sedaj dogajalo, da gozdarjeva žena sploh ni bila noseča. Gozdar-jeva žena je že naznanjena orožnikom, ker je streljala s samokresom brez orožnega lista. Edini gozdarjev pes je vesel, da ga ni omenilo dotično poročilo, ker slučajno ni imel pred-pisane pasje znamke, sicer bi bil moral na-stopiti v notici še «šintar».)

Dotično neresnično vest sta objavila tu-kajšnji «Piccolo» in goriški list «Nova doba», ki je glasilo slovenskih fašistov.

Društvene vesti

Solsko društvo podružnica pri Sv. Ivanu ponovi v nedeljo dne 22. t. m. otroško veselico v Pertotovi dvorani na Sovranščini. Začetek ob 4. uri popoldne. Spored se objavi pravočasno. — Odbor.

Planinsko društvo opozarja člane in prijate-lje društva, da je bil dne 15. t. m. nameravani izlet na Vremščico radi slabega vremena pre-nešen na 22. t. m. Odhod iz Trsta (južni kolo-dvor) ob 7. uri jutraj z vlakom do Divače. — Upajmo, da nam bo vreme naklonjeno. Odbor.

«Žensko dobrodelno združenje». Odbor-ova seja se bo vršila v soboto 21. t. m. ob 16 v navadnih prostorih. — Predsednica.

Planinsko društvo vabi člane in prijatelje na društveni sestanek, ki se bo vršil danes, v četrtki, ob 20.

Pevsko društvo «Mirja». Danes ob 20.15 vaja za ženski zbor. Odbor.

Akad. ter. društvo «Balkan». Danes ob 20.30 sestanek. Uro prej odborova seja v navadnih prostorih.

Sportno društvo «Adria» — kolestarski od-sek, priredi v nedeljo izlet v Stanjel. Zbirališče ob 7½ jutraj pri Obelisku na Optinah. Odhod ob 8 proti cilju.

Izleta naj se udeležijo člani, posebno pa se vabijo kolestarski iz Trsta, okolice in bližnjega Krasa. Na izletu se bodo upisovali novi člani. — Vodja.

MDO — Sv. Jakob, priredi v nedeljo 29. t. m. veselico v 3 dejanjih: «Charlejevo tetko», Režijo vodi g. Gombač Fran. —

Iz tržaškega življenja

Roko si je pohabil, radi neprevidnega ravn-anja z granato. Brezposelni težak Josip Siviz, star 23 let, stanujoč v ljudskem prenočišču v ulici Gozzi, se je predvečerašnjim zvečer mu-dil na železniškem kolodvorju pri Sv. Andreju. Mož je brskal v nekem kupu kovinastega ma-teriala, ki je ležal nakopičen na prostem. Pri tem opravilu je našel valjast predmet iz medi, ki je imel na enem koncu železen nastavek.

Bila je to, kakor so pozneje ugotovili orož-niki, majhna nerazpočena granata. Mož je ho-tel odstraniti železni nastavek. V to svrhu je neprevidno udaril s kladivom, ki ga je imel s seboj, po predmetu. Pri udarcu pa se je ta razpočil z močnim pokom in v istem hipu je delavec zajel bolečine; desna roka mu je omahnila, vsa razmesarjena. Nekateri želez-ničarji, ki so čuli pok in kričanje na pomoč, so prihiteli na kraj nesreče; eden od njih je obvestil telefonično rešilno postajo o dogodku. Kmalu potem je prihitel na lice mesta zdrav-nik, ki je podal ponesrečenemu prvo pomoč ter ga dal nato prepeljati v mestno bolnišnico.

Nevarna padec 6-letnega dečka. Včeraj po-poldne je bil prinešen v mestno bolnišnico de-

omotica, da sem se zopet odveklela k nasla-njaču, kjer sem kmalu nato napol zadre-mala.

Ko sem se zbudila, sem čutila, da se je neka roka dotaknila mojega ramena. Bila je Lavri-na roka.

Klečala je poleg naslanjaja, obraz ji je bil razvnet in je izražal razburjenje, a njene oči, ki so se srečale z mojimi, so bile zmedene in nemirne. Skočila sem pokoncu, kakor hitro sem jo zagledala.

Kaj pa se je zgodilo? sem vprašala. Kaj je tako prestrašilo?

Ozrla se je okoli sebe in k durim, ki so bile napol odprte, približala je svoje ustne tik do mojega ušesa in odgovorila s šepetom: «Marijana! — človeška postava ob jezuru — večerašnji koraki tam — ravnoakar sem jo vi-dela! ravnoakar sem govorila s njo!

S kom, za božjo voljo? Z Ano Catherick. Bila sem tako prestrašena zaradi Lavrinega preprednega obraza in vsled njene skrajne raz-burjenosti, da mi ni bilo mogoče osredotočiti svojega duha, da bi razumela pomen te vesti, ki je Lavra izgovorila ime Anae Catherick.

Videla sem Ano Catherick! Govorila sem z Ano Catherick! je ponovila, misleč da je ni-sem slišala. Oh, Marijana — toliko ti imam povedati! Toda pridi z menoj — tu ne morev

nemoteno govoriti — pridi takoj sedaj z me-noj v mojo sobo!

Po teh blastnih besedah me je prišla za-roko in me peljala skozi knjižnico v pritično sobo, ki se je nahajala v oglu poslopja in ki je bila sama njena. Nobena druga oseba razen njene sobarice ne bi naju mogla tu presene-titi. Potisnila me je pred seboj notri, zaklenila dur in potegnila črez nje zaveso iz katuna, ki je visela od znotraj nad durmi. Nato me je poklovela k najbližjemu sedežu: bil je to štri-oglat divan, postavljen sredi sobe. Poglej! je rekla: poglej sem! in pokazala je na svoje prsi.

Videla sem, da je tičala broša zopet na svo-jem mestu. Pogled na brošo me je zdramil k resničnosti, z dotikom broše se je moj duh otresel fantastičnih mial in to mi je pomagalo, da sem se polagoma zavedla položaja.

Kje si našla svojo brošo? Ona jo je našla, Marijana! Kje? Na tleh v dolnarnici. Oh, kako naj začnem, kako naj ti vse to povem! Tako čudno je go-vorila, na obrazu se je je bralo, da zelo trpi in tako naglo je odšla od mene —

Njen govor je postal glasnejši, ko so jo spom-nini na pretašno razvneli. V meni vkorenje-njena nezaupnost, ki je tlačila v tej hiši noč in dan moj duh, se je zopet obudila. Pogled na brošo nekaj trenutkov poprej, me je zapeljal,

da sem ji stavila vprašanja, toda zdaj sem jo opozorila.

Govori tiše, sem rekla. Okno je odprto in pod njim pelje steza. Vrt. Začni še enkrat in lepo v redu, Lavra. Povej mi vse od prve do zadnje besede, kaj se je vršilo med teboj in ono žensko.

Ali naj zaprem okno? Ne; le bolj tiho govori: pomisli, da pred-stavlja Ana Catherick pod streho tvojega moža nevaren predmet.

Lavra mi je torej pripovedovala, da se Ana Catherick strašno boji neke tretje osebe, ki ve za neko tajnost, katero je njej mati za-upala. Kljub vsemu nagovarjanju pa se ni pu-stila pregovoriti, da bi odkrila Lavri tajnost. Toda jutri ji hoče ob isti uri sporočiti, kar ve o stvari

Iz Planine pri Vipavi. Naznanjamo, da Prosvetno društvo "Planina" ponovi v nedeljo 22. tm., ob 15. uri v dvorani gosp. I. Marca, h. št. 1 (Novakovi mlini) dobro uspešno šalogo: "Kdo je mrtev?"

Pri zadnji prireditvi smo imeli mnogo običnih gostov in tudi dr. Willana, ki je imel navdušen govor, na katerega se posebej povrnemo. Dvorana je bila natlačena polna, tako da mnogo ljudi ni dobilo prostora. Radi tega je sklenil odbor, na splošno željo, da to šalogo, ki je izvala cele salve smeja se enkrat ponovi — Odbor.

Goriška tatinska kronika. Če bi hoteli vestno poročati o vseh množičnih tatvinah, ki se dogajajo v mestu in na deželi, bi marsikaj lahko napolnili celo kolono. Če bo šlo tako naprej, bo treba s časom izdajati v to svrhu poseben list. Pa tudi so postale tatvine tako navaden življenjski pojav, da že ne vzbujajo več nikake radovednosti.

Iz tržaške pokrajine

Pestojana. (f. Antonija Tomšič, roj. Moravec.) Dne 8. t. m. je nehalo biti srce matere, je končalo življenje, posvečeno blagru svoje družine. Daleč od svoje toli ljubljene rodne grude je zatisnila za vedno trudne oči vzornosti in soproga, zapustivši sadove svojega nadčloveškega truda in trpljenja — odrasle, skoro povsem preskrbljene otroke, in z njimi svojega življenjskega druga.

Dala je življenje osmero otrokom. Trije so umrli v detinski dobi, dobra in ljubljena hčerka Aleksandra v 17. letu nadepolnega življenja. Najstarejša hčerka Olga je vzgojila za učiteljico, sina Josipa za doktorja prava, Cirila za ugodnega uradnika in Stanjota je zapustila v sredini študij, namenjenih človekoljubnemu zdravniškemu poklicu. — In vse to je zmogla kot soproga revnega učitelja s pičlo mesečno plačo od 75—200 kron. Njeno življenje ni poznalo strasti in nagonov, bilo je trda in vztrajna borba za srečno bodočnost svojih ljubljanih otrok.

Otroška in deliška leta je preživela v Senožečah, tem je sledila dolga doba 33 let žene in matere v Skopem na Krasu, kjer so zagledali luč sveta vsi njeni otroci, na kar se je preselila z družino v solčno Gorico v upanju, da bo tam uživala na svoja stara leta mir in zrel sadove svojega življenjskega truda. Meseca maja l. 1914. je po dolgi boleznini izdihnila in njenem naročju hčerka Aleksandra, ki počiva pod žalnimi cipresami goriškega pokopališča. Koja na to je izbruhnil svetovni požar, oba starejša sinova sta bila vpoklicana, soproga ponovno pozvan v službo v Dutovlje na Krasu. V Gorici je ostala sama z najmlajšim sinom. — Nad Kalvarijo so zagrmeli izstrelki in zemljo je nastilo jeklo. Med točo izstrelkov je vztrajala pokojnica dolgo vrsto mesecev, dokler ni bila prisiljena s krvavečim srcem zapustiti zemljo, v kateri počiva njena kri. Okusila je vse grenkosti in omaloveževanja begunstva, usojena tisočim in tisočim. — Končno se je naselila v novem domovanju svoje najstarejše hčerke v Vrbiu pri Zalcu, kjer je preživela svoje zadnje dni. Blagi pokojnici večni mir!

Književnost in umetnost

Glasbeni večer gojencev in gojenk "Glasbene Matice" v Trstu. Sklepno sodbo, ki sem jo izrekel o nastopu gojencev "Glasbene Matice" v svoji kritiki lansko leto, je letošnji nastop pri glasbenem večeru dne 7. t. m. do cela potrdil, da je namreč "Glasb. Matice" res naš slovenski zavod, ki nudi gojencem popolno glasbeno izobrazbo. Pa saj razpolaga tržaška "Glasbena Matica" tudi z izbranim učnim osebjem. Poleg že znanega vzornega ravnatelja g. Sonca in učiteljev gospodične Chiurkove in g. Avg. Ivančič, ki so na zavodu z vsvo vsem poučevali že lansko leto, se je "Glasb. Matica" v tekočem letu izpopolnila z večstima profesorjema g. S. Kumarjem in g. And. Pervanjo. Zadnji nastop je zopet dokazal, da uspehi "Glasbene Matice" ne zaostajajo vsekakor za onimi tukajšnjih drugostojnih zavodov in ta sodba je padla pri zadnjem nastopu tudi od prisotnih italijanskih glasbenikov. Bogati spored je obsegal vijolinске in klavirske točke, ki jih je izvala 45 gojencev in gojenk, ki so — razen par odraslih — po večini še ljudskošolski učenci in učenke. Ugajalo mi je tudi da so si posamezni učitelji zbrali snov različnih glasbenikov. Tako je n. pr. g. Kumar imel same slovenske skladatelje, kakor: Pavčiča, Adamiča, Ipavca in Kreka; g. ravnatelj Sogc Čajkovskega, Moskovskega in Karganova; gospodična Chiurkova Schuberta, g. Pervanja pa lastne skladbe. Do sedaj so se dokaj rado izpuščali s takih sporedov novi skladatelji in smo se šopirili po večini z nemškimi. Ne vem čemu, ko imamo dovolj svoje glasbene literature. Torej smo z zadnjim koncertom napravili tudi v tem oziru korak naprej.

Pleyelovo op. 8 in rondo: Duo za gosli s spremljevanjem viole in klavirja so izvajali pod vodstvom g. Ivančiča, Gosli: Bucik Mil., Bucik R., Bunc Mir., Gombac R., Hočevar J., Horjak L., Kalister R., Kapun R., Klaus M., Koneslabo A., Kosak J., Lozej K., Novak D., Prah R., Radesič E., Repich P., Rijavec A., Suman A., Vagljolo V., Vekiet K., Verčon J., Volarič E., Vrabec H., Zink I., Viole: Malič S., Može J., Plesničar B. Klavir: Širok Božena. Izvajanje je bilo brezhibno in podano z občutkom. Koliko truda je treba, da se dosežejo oni pianissimo, crescendo in decrescendo, ve le tisti, ki to poskušajo. Zal je, da nima g. Ivančič nekoliko več gibčnosti, elastičnosti. Tudi ostali nastopi na gosli so bili neoprečakovano dobri. Tako "Otroški ples" proizvajali na gosli od Suman Andrijana, komaj sletnega dečka, in spremljevan na klavirju od Godina Vijolice, "Pesem brez besed" in "Roži I." gosli Repich Peter, II. gosli Hočevar Jos., klavir Vrabec Hubald, "Švedski ples" in "Slovenska uspavanka", gosli Hočevar Jos., klavir Malič St. Hočevar je pokazal velikanski napredek od lanskega leta. Kaže postati mojster na gosli. Händlova Adagio in Allegro, I. gosli S. Malič, II. gosli Vrabec Hubald, klavir Lampe Angela je bilo proizvajano zelo dobro. Vendar je I. del — Adagio — boljši od Allegra, Z Blahovim Triom za gosli: Elegija in Andante izvajal od Hočevarja, Kalistra, Klause, Maliča, Možeta in Vrabca so bile zaključene vijolinске točke in spored.

Klavirske točke, in sicer gojenki g. ravnateljica Sonca: Zaklora Milan s "Scherzino", Goljevček Janica z "Ogrsko", Gombac Ema g. Čajkovskega "Valček", Pertot Jelica z Moskovskega "Nemir", Lampe Angela z "Barkarolo" in "Ples" ter Plesničar s Čajkov. "Valčkom" in Saint-Saens "Gavoto" — so pokazali svoje talente, svoje vrline in ni je bilo hibe, katere bi se jim mogla očitati.

Odvčje bi bilo se laskavo izraziti o teoriji in tehniki g. ravnatelja Sonca. Delo hvali človeka.

Drugi mojster se je pokazal s svojimi učenci g. Srečo Kumar. Ljubke in lahke skladbe ter znane slovenske melodije, kakor: Pavčičeva "Potrkan ples" proizvajal od učenke Černigoj Danice, "Na planincih" Černigoj Darinke in "Regiment po cesti gre" od Dornik Bunca, so napravile na udeležence zelo dober vtis. Kumar vliva svojo dušo v vsakega svojega učenca. To se je videlo pri Adamičevi: "Prvi sneg", proizvajani od Golob Virgilije, Krekovi "Bagatelo", proizvajani od Širok Boženke, Ipavčevi "Podoknici" proizvajani od Kumar Vuklice, Ipavčevi "Gavoto" proizvajani od Rozman Albe, Ipavčevi "Na grobu" izvajani od Dušana Marčelja in Ravniki "Moment" in "Večerna pesem", proizvajani od Godina Vijolice. Zlasti je Godina Vijolica tako dovršeno nastopila, da so jo hoteli udeleženci z odobravanjem zopet na oder.

Gosp. prof. Pervanja, tih in vztrajen delavec na glasbenem polju, je med ljudstvom še malo znan. Njegovi učenci so pokazali, da je marljiv učitelj, ne pa tak komponist. Njegovi dve skladbi "Studija" proizvajala od Simončič Henrika in "Alcluja", proizvajala od Piščanc Marte, sta sicer dve težki skladbi, vendar nimata nič takega, kar bi ogrelo srce in dopadlo. Koliko večji efekt bi n. pr. napravil s kakim Ravnikom, Čajkovskim i. dr.

Razume se, da tudi gospodična Chiurkova ne zaostaja za svojimi tovarišji-učitelji. Njeni učenci in sicer Nepuzlan Vilka s "Kmetškim plesom" in "Tarantelo" ter Volarič Lucija s Schubertovim "Impromptu" sta nastopili zelo dobro. Proizvajanje je bilo res dovršeno!

S ponosom gleda "Glasbena Matica" lahko na sad svojega truda, svojega dela, za kar... gre v prvi vrsti ne malo priznanje in zasluga gospodu predsedniku dr. Slaviku in učnemu osebjem.

Končna beseda. Zelo lepo in hvalevredno je, da so gojenki in gojenke hvaležni svojemu učitelstvu, da jim to hvaležno dejansko pokažejo, vendar ne odobravam, da se pri produkciji enega zavoda, pri katerem imajo vsi učitelji enake zasluge, dajejo enim lovorjavi venci in šopki cvetlic in se s tem drugi nekako podcenjujejo. Naj se v bodoče enakih slučajih upustijo! — F. Venturini.

Nova Meškova knjiga. V "Narodni založbi" v Ljubljani je pravkar izšla nova knjiga pisatelja Ksaverja Meška "Naše življenje". Knjiga obsega niz krasnih črtic in slik, ki so vzete vse iz aktualnega življenja. Nekatero črtico se čitajo kakor pesmi v prozi. Črtica "Beguinci", ki otvarja zbirko, je prava epopeja trpljenja in nesreče naših beguncev. "Koroške elegije" so posvečene nesrečnemu koroškemu plebiscitu in so pisane s srčno krvo, saj je pisatelj preživel vsvo svojo moško dobo na Koroškem, okusil vse neizčrno trpljenje in gorje našega koroškega ljudstva in čuti sedaj bolj kakor kdoli drugi neizmerno bolest, ko je od narodnega telesa odtrgana zibelka slovenske misli. "Mislim sem v prejšnjih časih," pravi pisatelj, "da je potreba voditeljem naroda razsodnosti, previdnosti, modrosti, in otročjake kričavosti in napihnjene vtroglastosti. Danes si govorim z bridkostjo: Kaj naj modrost med nami, v narodu najhujših šarlatanov, na nevarnejših, ker najnesposobnejših harlekinov? Kdor je najglasnejši kričec, najpredznejši glumat: na prestol z njim, narodov voditelj naj bo!" — Posebno efektini so "Zapiski iz za velikih dni", ki slikajo pričakovanje in strah, čustva pisateljeva ob plebiscitnih dneh. "Kakšen bo konec?" se vprašuje pisatelj, "znaga? Poraz? Svoboda ali še nadaljnje, še hujše suženjstvo?" — Knjiga obsega 107 strani in stane 18 dinarjev. Dobiva se v "Narodni knjigarni" v Ljubljani. Najnovejšje Meškovo delo toplo priporočamo našemu čitačemu občinstvu. O knjigi sami, ki je zlasti prikladna za velikonočno darilo še spreporovimo.

L'Europa orientale. Izšla je te dni 2. štev. te mesečne revije, ki jo izdaja zavod za vzhodno Evropo. Revija izhaja že od l. 1921. in objavlja politične, gospodarske, literarne in druge članke iz vseh vzhodnoevropskih, posebno slovenskih dežel. Revijo vodi sen. prof. Francesco Ruffini, prof. Aurelio Palmieri, dr. Amedeo Giannini. Glavni urednik revije je prof. Ettore Lo Gatto. Letna naročnina za člana zavoda stane l. 15, za nečlane l. 25. Posamezne številke l. 3. Za naročnino in vse druge informacije se je obrniti na sedež zavoda v Rimu, Via Nazionale 89 (Palazzo Tommasini). Zadnja številka ima to-le vsebino: Statistika jugoslovenskega katoličanstva (Aurelio Palmieri); Češka glasba (K. Hoffmeister); Političen pregled. (Stanje vzhodne Evrope dne 1. februarja 1923. — Vprašanje Jaworzyne-Julij Manin in transilvanska politika — Madzarsko vprašanje.) — Gospodarski pregled. (Gospodarska bodočnost Grčije — Gospodarske vesti o Poljski — Zivnorena na Romunskem.) — Kulturni pregled. (Institut d'études slaves) v Parizu in Čehoslovaška — Manjšinske šole na Estonskem. Polesje — Poljska izdajateljska družba za italijanska dela — Literarno in filozofsko delovanje M. Zdzichowskega — Italija v vzhodnoevropskih literaturah — Versko gibanje v vzhodni Evropi.) — Bibliografski pregled. (Ocena letiških, poljskih, angleških knjig.) — Pregled revij.

DAROVI

V počestčenje spomina Pepčka Čok, daruje oče Andrej Čok — Pušer 20 L. za Lonjersko podružnico solskega društva. V isti namen darujeta g. Pina Birs in g. Marija Čok vsaka 10 L. — Denar hrani blagajničarka.

— Za božičnico so darovali na polo gđene. Vere Čuček: Vera Čuček l. 15, A. P. l. 15, Črnič 10 L., obitelj N. N. 10 L., trgovina Tomazič 10 L., Rehar 4 L., Rožanc 4 L., G. Cerne 5 L., M. B. 5 L., M. F. 10 L., N. N. 5 L., Stibil 5 L., Perhau 30 L., Iv. Korže 50 L., E. Bartelj 20 L., G. Machne 30 L., N. N. 10 L., N. J. 5 L., Sbagar 5 L., A. Zega 20 L., Andrej Urdich 10 L., Tržaška posojilnica in hranilnica 100 L., G. Babič 25 L., Zidar 50 L., N. N. 5 L., N. N. 10 L., N. N. 5 L., Ivan 10 L., M. S. 10 L., Skorouini 30 L., Nečičij 10 L., Krizmančič 20 L., And. Zafred 10 L., Primc 20 L., Candolini 20 L., Krušič Milena 20 L., Wildmann 20 L., M. Štepančičeva 20 L., Ivanka 10 L., Lina Ternovec 6 L., N. N. 15 L., A. 20 L., S. J. 20 L., Mikš 20 L., Di Armamento "Ouanja" 50 L., D. Ukmar 25 L., A. C. Markovič 50 L., N. Tripkovič 10 L., N. Anekuč 10 L., Tusar 20 L., Slobodna plovitba Ivo Račič in drug 50 L., A. 10 L., M. V. 10 L., Splošna 10 L., Heinrich 25 L., W. Bertelj 5 L., Kocjančič Mari 5 L., F. Klein 10 L., L. Reja 5 L., Scalata 5 L., Kraj Jos. 1 L., Nice 10 L., Maitzen 2 L., Ante Ivela 10 L., M. Petrič 30 L., Cvenkel 20 L., Wildmann 10 L., Nečičij 10 L., N. N. 10 L., L. Kravos 5 L., Ivančič Josko 5 L., Nečičij 5 L., Francej 1 L., Maria R. K. 15 L.; skupaj 1210 L. — Ker je

gđena nabiralica nabirala na polo "Z. D. U." SOLIDEN gospod. trgovec ali uradnik s sprejme na stanovanje in hrano. Naslov pri upravnistvu. 540

MESTO gospodinjice ali voditeljice za trgovino iče inteligentna vdova, srednje starosti, z vsem potrebnim lastnim pohištvom. Ponudbe na upravnistvo pod "Poštena". 543

TRGOVSKI POMOČNIK prva moč, izvežban v trgovini z mešanim blagom, se sprejme takoj kot voditelj filijalke v večji trgovini. Zahteva se primerna kavgija. Nastop takoj. Ponudbe po "Zanesljiv" na upravnistvo. 546

POSTELJE omare 220 nočne omarice 50, vzmeti žimnice, popolne sobe 850. Via Fondperia št. 3. 551

ZUPANSTVO VRABCE naznanja, da se bo vršila dne 29. aprila 1923, ob 2. uri popoldne v občinski pisarni dražba občinskega lova. Pogoji se izvejo pri dražbi. — Zupan: Suša. 555

POZORI Krone, korale, ziato, platin in zobovje v trgovini z mešanim blagom, se sprejme takoj kot voditelj filijalke v večji trgovini. Zahteva se primerna kavgija. Nastop takoj. Ponudbe po "Zanesljiv" na upravnistvo. 546

ZLAT, srebrn in papirat denar se kupuje in prodaja po zmernih cenah. Menjalnica via Giacinte Gallina 2, (nasproti hotela Moncenisio). Telefon 31-27. Govori se slovensko. 25

KRONE IN GOLDINARJE plačujem vedno dve stotniki dražje, nego drugi kupci. Via Pondears št. 6, I. 44

SREBRO, zlato in briljante plača več kot drugi Pertot, via S. Francesco 15, II. 45

KLAJNO AFNO za živino, redilni prah za krave, konje in pračiče, fluid za konje. — Zaloga v lekarni II. Bistrica. 29/2

Mali oglasi v "Edinosti" imajo najboljši uspeh.

ŽIVINSKI IN KRAMARSKI semenj v Ježanah se bo vršil dne 28. aprila t. l.

Ivan Mihelič Trst — Via S. Francesco št. 10 — Trst kupuje staro železo, lito železo, medenino, baker in druge kovine kakor tudi stare nerabljive stroje in kotle in jih plačuje po visokih cenah. (39)

Poslano*) Podpisani izjavlja, da neće ni priznati ni platiti nikakva duga što bi učinila njegova supruga Milka Sušanij rodjena Mavričić. Matulje, dne 17. aprila 1923. Mate Sušanij.

Table with exchange rates for various currencies and goods as of April 18, 1923.

Mali oglasi se računajo po 20 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina l. 2. — Debele črke 40 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina l. 4. — Kdor išče službo, plača polovično ceno.

DIDAKTIČNA SOLA (ulica Gatterri 10, I. vokal Acquadotto). Vzgojevalna, resna, moralna. Racionalna metoda. Pospešen pouk malih skupin, 2 do 4 učencev. Pripravnica za izpite, maturo na tehnični šoli, gimnaziji, meščanskih solah i. t. d. Pouk v jezikih, računstvu, knjigovodstvu, slikanju, risanju. Pomoč pri predelovanju šolskih predmetov. Veronauk (fakultativno). Imena učiteljev jamčijo za uspeh. Nizka učnina. 530

VRATAR zamenja majhno stanovanje z večjim. Naslov pri upravnistvu. 563

ČEVLJARSKI stroj za krpanje prodam po ceni Sežana 44, Hrib. 564

DEKLE, 23 letno, izučeno vseh del, išče službe v mestu ali na deželi. Plača po dogovoru. Naslov pri upravnistvu. 565

KROJAČ išče učenko. Via S. Michele 6/III, desno. 566

ODLIČNA vdova, prijetne zunanosti, 39 letna, z lastnim stanovanjem in nekoliko gotovine, želi znanja v svrhu ženitve z gospodom prijemne starosti in stanu. Samo resne ponudbe s sliko, ki se vrne, na upravnistvo pod "Varčnost". 560

BABICA sprejema noseče na dom. Ljubezniva oskrba. Tajnost. Via Madonnina 10/II. 561

POHIŠTVO za sobo in kuhinjo prodam radi seilitve. Ponudbe pod "G. R." na upravnistvo. 562

AUTORIZIRANA babica sprejema noseče na dom. Ljubezniva oskrba. Corso Garibaldi 23. 567

POHIŠTVO v Via Udine 25. Masivne spalne sobe od l. 1000. — naprej, obedne sobe od l. 2400. — naprej, sobe za eno osebo, garniture za klube, obešala, kedenice, belo lakirane kuhinje, železno pohištvo in pohištvo za urade po zmernih cenah. 568

KDOR želi kupiti hiško, hišo, posestvo, industrijsko podjetje v Ljubljani ali okolici, naj se obrne na večtega strokovnjaka, katerega naslov pove upravnistvo. 508

CAMIONS, različnih velikosti, se dajo v najem proti zmerni odkodnini. M. Bizjak, Via Giulia 49, telefon 19-80. 514

DVA KAMIONA: tritonski "Saurer" in petonski "Fiat" se prodata. Natančneje pri Občem konsumnem društvu v Idriji. (522)

KUPUJEM staro železo, kovine in drugo po visokih cenah. Opčine št. 266. 533

DVOKOLESA, originalni šivalni stroji "Singer" ter vse potrebščine se dobivajo tudi na obroke pri tvrdki Ostovska, Opčine. 532

MESTO gospodinjice ali voditeljice za trgovino iče inteligentna vdova, srednje starosti, z vsem potrebnim lastnim pohištvom. Ponudbe na upravnistvo pod "Poštena". 543

TRGOVSKI POMOČNIK prva moč, izvežban v trgovini z mešanim blagom, se sprejme takoj kot voditelj filijalke v večji trgovini. Zahteva se primerna kavgija. Nastop takoj. Ponudbe po "Zanesljiv" na upravnistvo. 546

POSTELJE omare 220 nočne omarice 50, vzmeti žimnice, popolne sobe 850. Via Fondperia št. 3. 551

ZUPANSTVO VRABCE naznanja, da se bo vršila dne 29. aprila 1923, ob 2. uri popoldne v občinski pisarni dražba občinskega lova. Pogoji se izvejo pri dražbi. — Zupan: Suša. 555

POZORI Krone, korale, ziato, platin in zobovje v trgovini z mešanim blagom, se sprejme takoj kot voditelj filijalke v večji trgovini. Zahteva se primerna kavgija. Nastop takoj. Ponudbe po "Zanesljiv" na upravnistvo. 546

ZLAT, srebrn in papirat denar se kupuje in prodaja po zmernih cenah. Menjalnica via Giacinte Gallina 2, (nasproti hotela Moncenisio). Telefon 31-27. Govori se slovensko. 25

KRONE IN GOLDINARJE plačujem vedno dve stotniki dražje, nego drugi kupci. Via Pondears št. 6, I. 44

SREBRO, zlato in briljante plača več kot drugi Pertot, via S. Francesco 15, II. 45

KLAJNO AFNO za živino, redilni prah za krave, konje in pračiče, fluid za konje. — Zaloga v lekarni II. Bistrica. 29/2

Mali oglasi v "Edinosti" imajo najboljši uspeh.

ŽIVINSKI IN KRAMARSKI semenj v Ježanah se bo vršil dne 28. aprila t. l.

Ivan Mihelič Trst — Via S. Francesco št. 10 — Trst kupuje staro železo, lito železo, medenino, baker in druge kovine kakor tudi stare nerabljive stroje in kotle in jih plačuje po visokih cenah. (39)

Poslano*) Podpisani izjavlja, da neće ni priznati ni platiti nikakva duga što bi učinila njegova supruga Milka Sušanij rodjena Mavričić. Matulje, dne 17. aprila 1923. Mate Sušanij.

Table with exchange rates for various currencies and goods as of April 18, 1923.

Mali oglasi se računajo po 20 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina l. 2. — Debele črke 40 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina l. 4. — Kdor išče službo, plača polovično ceno.

DIDAKTIČNA SOLA (ulica Gatterri 10, I. vokal Acquadotto). Vzgojevalna, resna, moralna. Racionalna metoda. Pospešen pouk malih skupin, 2 do 4 učencev. Pripravnica za izpite, maturo na tehnični šoli, gimnaziji, meščanskih solah i. t. d. Pouk v jezikih, računstvu, knjigovodstvu, slikanju, risanju. Pomoč pri predelovanju šolskih predmetov. Veronauk (fakultativno). Imena učiteljev jamčijo za uspeh. Nizka učnina. 530

VRATAR zamenja majhno stanovanje z večjim. Naslov pri upravnistvu. 563

ČEVLJARSKI stroj za krpanje prodam po ceni Sežana 44, Hrib. 564

DEKLE, 23 letno, izučeno vseh del, išče službe v mestu ali na deželi. Plača po dogovoru. Naslov pri upravnistvu. 565

KROJAČ išče učenko. Via S. Michele 6/III, desno. 566

ODLIČNA vdova, prijetne zunanosti, 39 letna, z lastnim stanovanjem in nekoliko gotovine, želi znanja v svrhu ženitve z gospodom prijemne starosti in stanu. Samo resne ponudbe s sliko, ki se vrne, na upravnistvo pod "Varčnost". 560

BABICA sprejema noseče na dom. Ljubezniva oskrba. Tajnost. Via Madonnina 10/II. 561

POHIŠTVO za sobo in kuhinjo prodam radi seilitve. Ponudbe pod "G. R." na upravnistvo. 562

AUTORIZIRANA babica sprejema noseče na dom. Ljubezniva oskrba. Corso Garibaldi 23. 567

POHIŠTVO v Via Udine 25. Masivne spalne sobe od l. 1000. — naprej, obedne sobe od l. 2400. — naprej, sobe za eno osebo, garniture za klube, obešala, kedenice, belo lakirane kuhinje, železno pohištvo in pohištvo za urade po zmernih cenah. 568

KDOR želi kupiti hiško, hišo, posestvo, industrijsko podjetje v Ljubljani ali okolici, naj se obrne na večtega strokovnjaka, katerega naslov pove upravnistvo. 508

CAMIONS, različnih velikosti, se dajo v najem proti zmerni odkodnini. M. Bizjak, Via Giulia 49, telefon 19-80. 514

DVA KAMIONA: tritonski "Saurer" in petonski "Fiat" se prodata. Natančneje pri Občem konsumnem društvu v Idriji. (522)

KUPUJEM staro železo, kovine in drugo po visokih cenah. Opčine št. 266. 533

DVOKOLESA, originalni šivalni stroji "Singer" ter vse potrebščine se dobivajo tudi na obroke pri tvrdki Ostovska, Opčine. 532

Trgovsko-obrtna zadruga v Trstu. Obrestuje navadne hranilne vloge po 5%. Uradne ure od 8-13.

Najstarejši slovenski denarni zavod. Tržaška posojilnica in hranilnica. Obrestuje navadne hranilne vloge po 4%.

MILO FENDERL JE NAJBOLJŠE

TVRDKA GELOSA BENIAMINO & FIGLI. POHIŠTVO lastnega izdelka v vsakem slogu. Trst — Viale XX. Settembre 35 — Trst (palača Eden)

JADRANSKA BANKA CENTRALA TRST. Delniška glavnica l. 15,000,000. Rezerve l. 5,100,000. Izvršuje vse bančne posle. PREJEMA VLOGE